

ΝΕΑ ΦΟΡΜΙΓΕ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ
ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ "ΩΔΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ"

ΕΤΟΣ Α' ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ—ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1921

Ἰδρυτής
Ἰδιοκτῆτης | Κ. Α. ΨΑΧΟΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 8-9

Διευθύνται:

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ
Ε. Α. ΠΕΖΟΠΟΥΛΟΣ

Γραφεῖα

Ὁδὸς Ἀγίου Μελετίου
Τέρμα Ἀχαρνῶν

ΣΥΝΔΡΟΜΗ:

	Ἔτησίᾳ	Ἐξάμηνος
Ἑσωτερικοῦ	δρ. 20	δρ. 12
Ἐξωτερικοῦ	φρ. 25	φρ. 15
Ἀμερικῆς	δολ. 5	δολ. 3

ΑΝΙΕΡΟΣ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΙΣ ΤΟΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΛΑΤΙΟΥ

Φήμεν τις ἔφερε μέχρις ἡμῶν, ὅτι ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν εἶχε δώσει ποτὲ ἡμιδιαταγὴν τινα πρὸς κατάργησιν τοῦ ἐν τῇ Μητροπόλει τετραφώνου χοροῦ καὶ ὅτι, προκειμένου νὰ τελεσθῇ τότε δοξολογία τις, διεμηνύθη εἰς τινὰς δοκίμους καὶ καλλιφώνους ἱεροψάλτας νὰ καταρτίσωσι χορὸν Βυζαντινόν. Πῶς ἐνεπαίχθησαν τότε οἱ κληθέντες ἱεροψάλται, τί δὲ κατόπιν ἐπηκολούθησε, θεωροῦμεν ἀνάξιον τῆς σοβαρότητος τοῦ φύλλου ἡμῶν νὰ διαλάβωμεν ἐνταῦθα. Ἄλλ' ἐν τῇ σκηνοθεσίᾳ ἐκείνῃ ὑπεκρύπτει τὸ φοικτὸν καὶ τερατιῶδες, τὸ ὁποῖον ἔχομεν καθήκον ν' ἀποκαλύψωμεν καὶ νὰ στιγματίσωμεν σήμερον, ὅτε περιήλθεν εἰς γνῶσιν ἡμῶν τοῦτο.

Οἱ ἐπιτυχόντες τὴν διατήρησιν τοῦ χοροῦ, — τοῦ λεγομένου τετραφώνου, — ἵνα δικαιολογήσωσι τὴν παλινοδίαν τῆς Πανιερότητος Του, διέδωκαν, ὡς κατηγορήθη ἡμῖν, ὅτι «ὁ Μητροπολίτης ἐπανεφέρει τὸν τετράφωνον χορὸν, διότι τὸ ἐζήτησε τὸ Παλάτι»!! Εἶναι τόσοσ ὁ βαθμὸς τοῦ θράσους τῶν ἐπιτηδεῶν τούτων ἐκμεταλλευτῶν παντὸς ἱεροῦ καὶ ὁσίου, ὥστε νὰ ἐγείρονται ἐξ ἀναγκῆς αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς παντός, μανθάνοντος, ὅτι μίαν τοιαύτην προᾶξιν των προσεπάθησαν νὰ δικαιολογήσωσιν, ὀχυροῦμενοι ὀπισθεν τοῦ ὀνόματος τοῦ Παλατίου! Τὸ Παλάτι, λέγουσιν, ἐζήτησε νὰ ἐπανέλθῃ ὁ τετράφωνος χορὸς! Ὁ χορὸς κανενὸς Παλεστρίνα βέβαια! ἢ κανενὸς Βάγνερ! εἴτε κανενὸς Μπετόβεν!! Καὶ διὰ τῆς ψευδοῦς ἀσφαλῶς καὶ συκοφαντικῆς ταύτης δικαιολογίας των ἐξαπέλυσαν τὴν δεινοτέραν ὕβριν κατ' ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ὁ Ἑλληνικὸς λαός, σήμερον μάλιστα, κατόπιν τῶν δοκιμασιῶν αὐτῆς ὑπέστη ἢ Ἀναστασία καὶ μετ' Ἰωβείου ὑπομονῆς καὶ χριστιανικῆς ἀμνησικακίας ὑπέμεινε ταύτας, θεωρεῖ κορωνίδα τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ ἐν ὀνόματι τοῦ ὁποῖου ὀρκίζεται τοὺς ἱερωτέρους αὐτοῦ ὄρκους!

Ἀπάτριδες καὶ ἀσεβεῖς! Κἀπηλοὶ πάσης ἐυγενοῦς ιδέας, παντὸς ὑψηλοῦ ιδεώ-

δους, παντὸς ἐθνικοῦ σεμνώματος! Πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν νὰ διαιωνίσῃτε τὰς ἐν τοῖς Ναοῖς μουσικὰς κακουργίας καὶ ἀσχημίας σας, ἐτολμήσατε νὰ κάμνητε ἀσεβῆ χρῆσιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Παλατίου, ἵνα πιστευθῇ τάχα, ὅτι ἡ μουσικὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ἐφ' οὗ βασιλεύουσι, δὲν εἶναι ἀνεκτὴ καὶ εὐάρεστος εἰς τὸ Παλάτι, τὸ ὁποῖον βεβαίως θὰ ἔχητε μαγεύσῃ με τοὺς ἡγούς τῆς ἐλευθέρως καὶ τρισανθίας μουσικῆς σαλάτας σας!

Ἄλλ' ἐὰν ἡ ἀδράνεια τῆς ἀνωτάτης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, ἥτις τὴν διὰ λαϊκῆς βοῆς ἐπὶ τοῦ θρόνον ἐπάνοδον αὐτῆς ἐξέλαβε κατὰ λάθος ὡς τὸν μόνον ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τοῦ τὴν ριζικὴν τῆς Ἐκκλησίας ἐκκαθάρισιν καὶ βελτιώσιν ἀξιοῦντος εὐσεβοῦς Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐάν, λέγομεν, ἡ ἀδράνεια αὐτῆς οὐκ ἐπιτρέπη νὰ ὀργιάζητῃ ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς διὰ τῆς μουσικῆς τῶν Φράγκολεβαντίνων, τῆς μουσικῆς αὐτῆς τῶν ἔρωτικῶν διαχύσεων καὶ ἐκδηλώσεων, ὁ Ἑλληνικὸς ὅμως λαός, ὁ διὰ τῶν αὐτῆς τιμῆς καὶ λατρίας περιβάλλον τὸν Θρόνον τοῦ Κωνσταντινου, οὐδέποτε καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ θὰ σᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ ὑβρίζητε ἐκ τοῦ ἀσφαλῶς τὸ Παλάτι Του.

Δὲν θέλομεν νὰ γνωρίζωμεν τίνα σημασίαν εἰς παρωχημένους χρόνους εἶχε τὸ Παλάτι. Σήμερον ὅμως, ὁ ψυχῆ τε καὶ σώματι εἰς τὴν Ἀναστασίαν του ἀφωσιωμένος Ἑλληνικὸς λαὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα «Παλάτι» οὐδὲν ἄλλο ἀκούει, οὐδὲν ἄλλο νοεῖ, οὐδὲν ἄλλο τιμᾷ καὶ γεραίρει, εἰμὴ τὴν κατοικίαν τῶν λαοφιλήτων Βασιλέων του, ἐκείνων τῶν Βασιλέων του, μετὰ τῶν ὁποίων συνδέουσιν αὐτὸν κοινὰ ὄνειρα, κοινὸι πόθοι, κοινὸι ἀγῶνες, κοινὸι διωγμοί, κοινὰ δεινοπάθημα, κοινὰ εἰς αἷμα θυσιάαι, κοινὰ ἡμέραι δυσπραγίας καὶ εὐπραγίας!

Διαδηλοῦντες τὴν διακατέχουσαν ἡμᾶς ὀργὴν καὶ ἀγανάκτησιν διὰ τὴν ἀνίερσιν ταύτην καὶ ἐγκληματικὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Παλατίου, πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν νὰ συγκαλυφθῶσι πόθοι εὐσεβεῖς καὶ συμφέροντα ταπεινά, ἀξιοῦμεν παρὰ τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν, ὅτι—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Ἀνίερσος καὶ ἐγκληματικὴ ἐκμετάλλευσιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Παλατίου (Κ. Α. Ψάχος).
- Ὕμνος πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν μουσικὴν.
- Κοσμᾶς Μακεδῶν (Μ. Γ. Γεδεῶν).
- Ἡ Ἑλληνικὴ μουσικὴ καὶ τὰ Βουλγαρικὰ δημῶδη ἄσματα (Ἀκριτὰ Ἀδάμ).
- Τὸ Ὁδεῖον Ἀθηνῶν σφετεριζόμενον ξένην ἐργασίαν (Κ. Α. Ψάχος).
- Ὁ Ἑλληνικὸς χορὸς (Γ. Α. Παπαγαρουφίλη).
- Παραφράσεις ἀρχαίων συγγραφέων (Δ. Περιστέρη ἱατροῦ).
- Ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς Ἐθνικῆς Μουσικῆς Συλλογῆς (Κ. Α. Ψάχος).
- Νεκρολογία—Φωκίων Δ. Βάμβας.
- Εἰδήσεις.
- Ἐντυπώσεις Πρωτοπύργου.
- Ἐκλογαὶ Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων.
- Ἐκδόσεις.
- Ἑλληνικὸν Ὁδεῖον.
- Ζητήματα. (Καλὴ ἀρχή.—Κληρικὸι συγκαίροντες.—Ἔτερον ἑκάτερον.—Τὸ Ὁδεῖον Ἀθηνῶν ὀμιλεῖ!!).
- Μουσικὴ. «Ὁ Ἑλληνικὸς χορὸς: εἰς Βυζαντινὴν καὶ Εὐρωπαϊκὴν γραφὴν μετὰ διδασκαλίας τοῦ Καλαματιανοῦ χοροῦ.—Βουλγαρικὰ ἄσματα εἰς Βυζαντινὴν γραφὴν.

νος ἐγνωσμένη ἢ πρὸς τὸν Θρόνον ἀφοσίωσις, ἵνα ἀνευ δισταγμῶν καὶ ἀμφιταλαντεύσεων διατάξῃ πάσαντα ἀναγκρίσεις, ἐν τῇ πεποιθήσει, ὅτι λίαν εὐχερῶς καὶ πάννυ ἀκόπως θὰ ἀνεύρη μετὰ τῶν περιαινόντων αὐτὸν ἀυλοκολάκων τοὺς θρασείας τούτους ὑβριστὰς τοῦ Παλατίου. Μάλιστα. Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης ἔχει καθήκον ὡς τάχος, οὐ μόνον ν' ἀνεύρη τούτους καὶ νὰ τιμωρήσῃ παραδειγματικῶς, ἀλλὰ καὶ διὰ ἐπισήμου δηλώσεως τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν νὰ διαψεύσῃ ἀμέσως τὴν συκοφαντίαν ταύτην κατὰ τοῦ Παλατίου, ἣν ἐξυφανθεῖσιν ἐν ἀγνοίᾳ Του ἴσως, πάντως ὅμως ὑπὸ τὴν αἰγίδα Του, παρ' ἀνθρώπων ἀποτολμησάντων νὰ καπηλευθῶσι καὶ νὰ καθυβρίσωσιν ἀσυστόλως ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς λατρεύει σήμερον ὡς εἰδωλὸν του! Ἄν ἡ Πανιερότης Του θελήσῃ καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ν' ἀκολουθήσῃ τὴν αὐτὴν τῆς ἀδιαφορίας τακτικὴν, θὰ καταγγέλωμεν ἀμέσως τὴν ἀχαρκατήριστον ταύτην συκοφαντίαν ὅπου δεῖ, ἵνα δοθῇ τὸ προσήκον μᾶθημα εἰς τοὺς οὕτωσὶ προπετιῶς ὑβρίζοντας τὰ ἱερά καὶ τὰ ὁσια τοῦ Ἔθνους.

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ

ΥΜΝΟΣ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΜΟΥΣΙΚΗΝ

Αἱ Ἀθῆναι ἠτύχησαν νὰ φιλοξενήσωσιν ἐσχάτως μίαν ἔξοχος συμπαθῆ φυσιογνωμίαν, τὸν Προθιερέα τῆς ἐν Λονδίῳ Σουηδικῆς Ἐκκλησίας καὶ Πρεσβείας κ. Α. Ο. Τ. Χέλλερστρου. Ὁ κ. Χέλλερστρου, ἀνὴρ εὐρείας καὶ ἀριτίας ἐγκυκλοπαιδικῆς μορφώσεως, γνώστης δὲ βαθύς τῆς Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς καὶ ἰδίως τῆς Γρηγοριανῆς καὶ δεξιότατος τοῦ κλειδοκυμβάλου χειριστῆς, σφοδρὰν αὐτοῦ ἐπιθυμίαν εἶχε νὰ μνηθῆ εἰς τὰ μυστήρια τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς καὶ νὰ ἀκούσῃ ταύτην ἐκτελούμενην ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ κ. Ψάχου. Ἐπὶ τούτῳ δὲ κ. Ψάχος εἰς πολυὺς μετὰ τοῦ κ. Χέλλερστρου συνομιλίας—διερμηνεύοντος τοῦ ἀγγλομαθοῦς καθηγητοῦ τῆς Ἐμπορικῆς σχολῆς κ. Ν. Διοσκουρίδου—ἀφ' οὗ ἀνέπτυξεν εἰς αὐτὸν τὰ κυριώτερα καὶ σπουδαιότερα θέματα τῆς Βυζαντινῆς καὶ τῆς ἐν γένει Ἑλληνικῆς μουσικῆς καὶ ἐξετέλεσε πολλὰ ἐκ τῶν ὠραιοτέρων τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ τῆς δημόδου μελῶν, ἐδῆχθη τὴν θερμὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ εὐγενοῦς Σουηδοῦ, διβεβαιώσαντος, ὅτι ἡ ὠραιότερα ἐκ τῆς ἐν Ἀθήναις διαμονῆς του ἀνάμνησις θὰ εἶναι ἡ γνωριμία του μετὰ τοῦ κ. Ψάχου καὶ ἡ μετ' αὐτοῦ μουσικὴ ἀναστροφή. Ὁ κ. Χέλλερστρου, ὑποσχέθει νὰ γράψῃ εἰδικὰ διὰ τὴν «Νέαν Φορμίγγα» ἀρθρα περὶ τῆς Γρηγοριανῆς μουσικῆς καὶ περὶ τῶν ἀρχαίων Σουηδικῶν δημοδῶν ἀσμάτων, πρὶν ἢ ἀναχωρήσει ἀπέστειλε πρὸς τὸν κ. Ψάχον τὴν ἡν κατωτέρω δημοσιεύομεν ὠραίαν καὶ χαρακτηριστικὴν ἐπιστολήν, ἣτις διολογεῖσα μεγίστας καὶ πικρὰς ἀληθείας, ἀποτελεῖ ἕνα θαυμάσιον ὕμνον πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν μουσικὴν, τὴν τοσοῦτον ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων παρεωραμένην, διὰ τοσαύτης δὲ τιμῆς ὑπὸ τῶν ξένων ἀναγινώσκουσαν.

Ἴδου ἐν μεταφράσει ἡ ἐπιστολή:

Ἀθῆναι 22/4 Ὀκτωβρίου 1921.

Ἀγαπητὴ καθηγητὰ κ. Ψάχε,

Πρὸ τοῦ ν' ἀναχωρήσω ἐξ Ἀθηνῶν ἐπιθυμῶ νὰ σὰς εὐχαριστήσω εὐλαχρινῶς καὶ ἐκ καρδίας διὰ τὴν μεγάλην καλωσύνην, τὴν ὁποίαν ἐδείξατε πρὸς ἐμὲ κατὰ τὴν ἐνταῦθα διαμονήν μου καὶ νὰ σὰς εἴπω πόσον εἶμαι πρὸς ὑμᾶς εὐγνώμων, διότι με τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν τέχνην με εἰσηγάγετε εἰς τὰ μυστήρια τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς. Νομίζω ὅτι πρέπει νὰ λογιζώμαι ἐξαιρετικῶς εὐτυχῆς, διότι διὰ πρώτην φοράν ἔλαβον γνώσιν τῆς μουσικῆς ταύτης ὑπὸ τὰς ὀδηγίας ἀνδρός, ὅστις ζῆ ἐντὸς αὐτῆς καὶ ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ μόνος, ὅστις ἔχει ἐξόχως μακρὰν πείραν ταύτης. Ἀνεγνώσα προχείρως τὴν ὠραίαν καὶ ἐπιστημονικὴν «Παρασημαντικὴν» σας, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐκτίθεται ἡ εὐφυὴς περὶ τῆς ἑτερογραφημένης μουσικῆς γνώμη σας, ἣτις, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν παρεμβαλλομένων εἰς λιθογραφικὸς πίνακας χειρογράφων, λύει ἐν αἰνιγματὸν πρὸς περίπλοκον. Δι' ἐμὲ ἦτο μέγα ἐντύφωμα νὰ περιεργασθῶ τὴν ὠραίαν καὶ μοναδικὴν συλλογὴν σας ἐκ Βυζαντινῶν χειρογράφων, τὰ ὁποῖα ἔχουσι μεγίστην ἀξίαν διὰ τὴν μέλλουσαν μελέτην τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς. Μόνον ἡ περισυλλογὴ τῶν χειρογράφων θὰ ἀπῆται ὀλόκληρον ζῶν ἐνός ἀνθρώπου!

Εἶναι δύσκολον νὰ σὰς περιγράψω με ὀλίγας λέξεις τὴν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν μοὶ προὔξεν ἡ Βυζαντινὴ μουσικὴ. Αἱ ἀρχαῖαι καὶ σεβασίμαι μελωδίαι τῆς, ἀλλὰ καὶ ἐκκλησιαστικαί, με κλίμακας καὶ διαστήματα περίεργα διὰ ὅσα διεφθαρμένα ἀπὸ μόνον τόνους καὶ ἡμίτονα, ὀδηγοῦσιν εἰς ἕνα κόσμον παλαιόν, ἀλλὰ συγχρόνως θαυμάσιως δρασερὸν καὶ νέον. Καὶ ἀπορεῖ τις πῶς δὲν ἦλθεν ἀκόμη ἡ στιγμή

νὰ δοθῆ εἰς αὐτὴν ἡ δέουσα ὠθησις ἀπὸ τοῦ σημερινοῦ συνθέτας. Διότι παραδόξως ἡ σημερινὴ μουσικὴ ἐνὸς Debussy, ἢ Ravel, ἢ Stravinsky, ἐπειδὴ τὴν κατακομματιάζουσι με τὸν τόνον καὶ τὸ ἡμίτονον, μᾶς ἐφερνεῖς θέσιν νὰ ἐκτιμῶμεν τοὺς παλαιούς ἤχους. Ἐπίσης ἀπορεῖ τις πῶς δὲν ἐφθασεν ἀκόμη ἡ ὥρα ἢ Βυζαντινῆς Μουσικῆς νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἀπομόνωσιν τῆς καὶ ἀποκαλυπτομένην νὰ ἐκλαίκευθῇ. Ὁ Grievacher ἔκαμε μίαν τολμηρὰν ἀπόπειραν ὑπερήσως εἰς τὴν Γρηγοριανὴν ψαλμωδίαν καὶ ἐπέτυχεν, ἐπειδὴ μετεχειρίσθη μίαν ἰδιότροπον θεωρητικὴν προσασμογὴν. Καὶ παρόμοιον θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ καὶ διὰ τὴν Βυζαντινὴν μουσικὴν. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἀρμονία δὲν προσαρμόζεται εἰς τὴν Βυζαντινὴν μουσικὴν, ἣτις μοιάζει με κάλλοιαν περιβαλλομένην σκόκος (τσουβάλια). Ἐχει ἀνάγκην ἰδικοῦ τῆς φορέματος, ἰδικῆς τῆς ἀρμονίας, ἰδικῆς τῆς ἀντιστίξεως. Καὶ χωρὶς ἀμφιβολίαν θὰ τὴν ἀποκτήσῃ με τὸ τόσον ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον δεικνύει σήμερον ἡ Ἑλλὰς διὰ τὴν μουσικὴν τῆς.

Πιστεύσατέ με, ἀγαπητὴ Καθηγητὰ, πιστῶς ἰδικόν σας.

A. O. T. Hellerstrom

ΚΟΣΜΑΣ ΜΑΚΕΔΩΝ

Καὶ ἡ μικρὰ μου σημείωσις αὕτη ἀφορᾷ εἰς τὴν γνώσιν τοῦ βίου ἐνός μουσικοῦ τῶν πρὸ ἡμῶν χρόνων. Κοσμᾶ μοναχοῦ τοῦ ἐκ Μακεδονίας εἶδον ἐν Ἀγίῳ Ὁρει, κατὰ τὰς ἄλλοτε συνεχεῖς ἐπισκέψεις μου, μουσικὰ τινὰ χειρόγραφα, ἧμισα δ' ἐφρόντισα ν' ἀκριβῶσω τὸν χρόνον τῆς ἀκμῆς αὐτοῦ, καίτοι πάντες φρονοῦμεν ὅτι καὶ μουσικῶν καὶ διδασκάλων καὶ κηρύκων τοῦ θεοῦ λόγου καὶ καλλιγράφων καλὸν νὰ ἔχωμεν καὶ μίαν μικρὰν εἰδήσιν, πότε καὶ ποῦ ἐγενήθησαν, πότε καὶ ποῦ διέμειναν, ἐκήρυξαν, ἐδίδαξαν, πότε τέλος καὶ ποῦ τὸν βίον τοῦτον ἔλιπον· διότι τῶν ἀρχιερέων καὶ πατριαρχῶν καὶ τῶν ἡγουμένων μοναστηρίων πολλοὶ ἀνέλαβον νὰ διακριβώσωσι τὸν βίον.

Πρέπει δὲ νὰ φυλλομετρηθῶσιν ἐντυπᾶ τε καὶ χειρόγραφα βιβλία. Ἀπὸ τοῦ καταλόγου μέρους τῶν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Σινᾶ χειρογράφων, ἔργου τοῦ Πορφυρίου Οὐσπένσκυ (σελ. 139—140) μαθαίνομεν ὅτι Γεράσιμος μναχὸς σύγχρονος ἦν Γρηγορίου τοῦ Ἀλλιάτου, μουσικοὶ ἀμφοτέρω, μένοντες ἐν Κωνσταντινοπόλει. Τούτων ἡ ἀκμὴ συμπίπτει μετὰ τῶν ἐτῶν 1430—40, περὶ τοῦ Γρηγορίου μάλιστα σημειοῦται ὀρισμένως ὅτι ἐξῆ κατὰ τὸ ἔτος 1437. Περὶ τοῦ Γρηγορίου μαθαίνομεν ὅτι κωνσταντινοπολίτης ὢν ἦν μοναχός. Περὶ τοῦ Γερασίμου ὅτι ἐμόναζεν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἀκαταλήπτου, κοσμῶν τὸ ἐκκλησιαστικὸν ὄφρακιον τοῦ δομestίκου. Ἡ λέξις οὕτω γράφεται, χωρὶς τινος ἐτέρου προσδιορισμοῦ, ὥστε ν' ἀγνοῶμεν εἴπερ ἐν τῷ μουσικῷ χορῷ τῆς Ἀγίας Σοφίας συνηριθμεῖτο, ἢ δομestικός ἐτύχανε τῆς μονῆς, ἐν ἣ τὸν μοναχικὸν ἦννε δίαυλον (*).

Ὡς ἀπὸ τοῦ Πορφυρίου μικρὰν ἀρνούμεθα λεπτομέρειαν ἐκ τοῦ βίου δύο βυζαντινῶν μουσικῶν, οὕτως ἀπὸ τοῦ ἀειμνήστου βυζαντινοδιδφοῦ Σπ. Λάμπρου ἄλλην τοιαύτην περὶ νεωτέρων μουσικῶν δύο, διότι περὶ τοῦ πρωτοψάλτου τῆς Ἀγίας Σοφίας Ἰωάννου Μονα-

(*). Εἰς τὰς διατριβὰς μου περὶ τῶν μετὰ τὴν ἀλωσὴν σχολῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ἀναφέρονται Γεράσιμος καὶ Γρηγόριος μουσικ. ἢ κατὰ μετρωσίαν τοῦ πολυτίμου Χρονογράφου του Δηροθέου Μονεμβασιεύ, ὡς ζῶντες μετὰ τὸν ἄλτατον ἡσάλην ἐχόντες ἐν τῷ χορῷ. Ἡ ἰσχυρὸν οὐδ' οὐδ' ἐπὶ τὴν διατριβὴν μου εἰς τὸ Δ' καὶ μόνον τριτὸς τοῦ Δελτίου τῆς Ἐταιρίας τῶν μεσαιωνικῶν ἐρευνῶν, ἐν Κ) τόλμα, 1880, σελ. 88.

γὰ σαφὲς οὐδὲν ἀπεσημείωσε (Νέου Ἑλληνομνήμονος Η' σ. 163), καὶ εἰκάζω ὅτι ἐξῆ ὁ πρωτοψάλτης οὗτος ἐν τῇ ἸΒ' ἑκατονταετηρίδι. Περὶ τῶν δύο ἐτέρων ἀπεσημείωσε σαφῶς ταῦτα (τόμου Ζ' σ. 253) ὅτι Ἰάκωβος ὁ πρωτοψάλτης τῆς (ἐν αἰχμαλωσίᾳ) Μ. Ἐκκλησίας, ὁ κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοῦ διὰ τὴν εὐσεβειαν, τὴν μάθησιν καὶ τὴν φρόνησιν ὑπὸ κληρικῶν καὶ λαϊκῶν τιμώμενος, ἀπεβίωσε τῇ 23 τοῦ ἀπριλίου 1800 καὶ ὅτι (Ἐπετηρίδος «Παρνασσού» τόμου ε' σ. 203) Δαμιανὸς τις μοναχὸς τῆς τοῦ Βατοπεδίου μονῆς καὶ διδάσκαλος, ἐξῆ τῷ 1663 καὶ ἦν ἀθηναῖος τὴν πατρίδα. Βεβαίως ἡ εἰδήσις καλὴ, ἡμῖν δ' ἀποδεκτὴ μετὰ χαρᾶς, καθότι Παναγιώτην τὸν Χαλάτσογλου γινώσκωμεν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει συνοικειωθέντα πρὸς τὸ παλαιὸν πατριαρχικὸν ἕφος, τὸ καταλιπὸν τὴν Κων(ν)πολιν καὶ σωθὲν ἐν Ἀθῶν γινώσκωμεν Δαμιανὸν μελοποιήσαντα πολλοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ὕμνους, τὸ δὲ ὄνομα αὐτοῦ εἰς πολλὰ μουσικὰ χειρόγραφα τοῦ Ἀγίου Ὁρους ἀναφερόμενον· ἀλλ' ὑπονοῶ νεωτέρων τινὰ Δαμιανὸν βατοπεδητὸν διδάσκαλον τοῦ Χαλάτσογλου. Τὸν συνδυασμὸν ἐπαγγελμάτων μουσικοῦ καὶ διδασκάλου συνεχῶς ἀπαντῶμεν κατὰ τὴν ἸΘ' ἑκατονταετηρίδα, ἀλλὰ πρὸ ταύτης ἀγνοῶ ἂν εὐρεθῆ συνεχῆς. Ἀόριστα ἀποσημείωματα, γνωστὰ ἡμῖν καθιστῶντα ὄνομα διδασκάλου καὶ σὺν ἅμα μουσικοῦ οὐδὲν εἰσιν ὠφέλιμα. Τί κερδαίνομεν μαθαίνοντες ὅτι Διονύσιος τις διδάσκαλος καὶ «μουσικώτατος» ἢ «μουσικοδιδάσκαλος» ἀναφέρεται ζῶν ἐν Μακρονήσιζα ἢ ἐν κώμαις ἐτέρας τοῦ Πηλίου κατὰ τὰ 1741—43, ἀφοῦ ἀγνοοῦμεν ποῦ πρότερον μετῆλθε τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, ἢ τὸ τοῦ ψάλτου (Παρνασσού Ε' σ. 28). Ἔργον ποθητὸν ἐστὶ βεβαίως ἡ σύταξις ἀναγραφῆς ἢ καταλόγου μουσικῶν καὶ ἱεροψαλτῶν καὶ ὕμνογράφων καὶ μελωδῶν, κατὰ τὸ δυνατόν ἀκριβοῦς, ἀλλ' ἐπιβάλλεται πρὸς τοῦτο ἢ μετὰ προσοχῆς φυλλομέτρησις τῶν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῇ σφζομένων ἀπειροπληθῶν μουσικῶν χειρογράφων, ἀληθῶς δὲ παντὸς χειρογράφου Ψαλτήριον τι μεταπεφρασμένον, ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Ἀγιοταφικοῦ Μετοχίου Κων(ν)πόλεως ἐγνώρισέ μοι καλλίτερον τὸν Κοσμᾶν, ἐξ οὗ ἡ διατριβὴ μου αὕτη τιλοφορεῖται. Τούτου παρὶς ἦν ἡ Δράμα, ὡς συνεπέρανα ἐκ τινων μουσικῶν χειρογράφων τῆς ἐν Ἀθῶν μονῆς τοῦ Παντοκράτορος· ἀλλ' εἰς τὸ Ἀγιοταφικὸν Ψαλτήριον δίδει περὶ ἐαυτοῦ καὶ τινὰς ἐτέρας εἰδήσεις ὁ Κοσμᾶς. Τὸ χειρόγραφον αὐτοῦ φέρει τὸν ἀριθμὸν 763, σχήματος μικροῦ, ἐν δὲ τῇ τελευταίᾳ σελίδι τὴν ἐξῆς σημείωσιν ἀναγινώσκωμεν:

«Εἰς τοὺς χιλίους ἑξακοσίους ἐβδομήντα ἕξι ἀπὸ Χριστοῦ τρέχοντος τὸ ἔτος, μηνὴ μαρτίῳ α' ἔλαβε τέλος τὸ παρὸν Ψαλτήριον διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ἀμαθῆ καὶ κακογράφου, Κοσμᾶ μακαιδῶνος καὶ μουσικοῦ, τάχα καὶ ἀμοναχοῦ ἔνδον τῆς μονῆς τῆς Ἀχειροποιήτου καλουμένης Κοσσυνητίτσας εἰς δόξαν Πατρὸς, Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος. Ἐνθα δὲ ἐστὶ σφαλτὸν, διωρθώσατε οἱ ἀναγινώσκοντες καὶ εὐχεσθε ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς Κύριον ὅπως λυτρωθῶ ὁ τάλας τῆς αἰωνίου κολάσεως».

Μετὰ ταύτην ἐτέρα δὴλωσις ἀναγινώσκειται καὶ ταύτην παρατιθημι καθὼς ἐστὶ γεγραμμένη· «Τὸ παρὸν Ψαλτ... ὑπάρχει, ἐμοῦ Ἀνωίου ἱερομ. καὶ Χατζῆ ὁ ἐκ τῆς ἡμετέρας μονῆς Κοσινίτζης, καὶ τὸ εγγρασα ἐκ τοῦ πατᾶ Ἀβερκίου δι' ἀσπρα υπ' καὶ εἰτις τὸ σφετερισ... ἀπὸ λογοῦ μου νὰ εἰ ἀπολόγιτος ἐν τούτῳ κριτερ. — Ζωπζ' Προηγούμενος Ἀντώνιος καὶ Χατζῆα κόμης Δοξάτο πλησίον τὴν Δράμαν».

Τὸ τεῦχος ἠγγράσθη λοιπὸν τῷ 1679 ἀντι 480 ἀσπρων, εἴτ' οὖν γρῶσων τεσσάρων, τιμωμένων κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον εἴκοσι καὶ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΚΑΛΗ ΑΡΧΗ

Ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν, κατανοήσας ὅτι διὰ μόνης τῆς πειθοῦς δὲν ἴτο δυνατόν νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν θέλησιν τῆς Ἐκκλησίας πρὸς κατάργησιν τοῦ ἐν τοῖς ναοῖς εἰσαχθέντος ἠλεκτρικοῦ φωτός, προέβη εἰς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκδηλώσεως ἀπειθείας ἐπεβάλλετο νὰ πράξῃ. Διότι, ὡς πληροφοροῦμεθα, εἰς τὴν ἐπιμονὴν τῶν ἐπιτρόπων τοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ ν' ἀνάπτωσι τὰ ἠλεκτρικὰ τῶν πολυελέων ἀντέταξεν εὐτυχῶς τὸ φραγγέλιον, δι' οὗ καὶ μόνου εἶναι δυνατὴ ἡ διόρθωσις τῶν κακῶς κειμένων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Καὶ ἵνα καταστήσῃ σεβαστὴν τὴν διαταγὴν Του, μόλις ἀντελήφθη κατὰ τὴν λειτουργίαν τῆς Κυριακῆς τῆς 17 Ὀκτωβρίου, ὅτι ἀνήφθησαν οἱ ἠλεκτρικοὶ τῶν πολυελέων λαμπτήρες, διέκοψεν, ὡς πληροφοροῦμεθα, τὴν λειτουργίαν καὶ διέταξεν ἵνα αὐθωρεὶ σβεσθῶσιν οὗτοι. Δὲν ἔχομεν εἰμὴ νὰ συγχαρῶμεν τὴν Πανιερότητα Του, κατανοήσασαν ἔστω καὶ ἀργά, ὅτι οἱ θέλοντες νὰ κουρελιάσωσι τὴν διαταγὴν Του μόνον διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἴτο δυνατόν νὰ τεθῶσιν εἰς τὴν θέσιν τῶν καὶ νὰ συστήσωμεν εἰς Αὐτὴν εὐλαβῶς, ὅπως τὴν αὐτὴν τηρήσῃ στάσιν καὶ διὰ τὰς λοιπὰς τῆς Ἐκκλησίας ἱερὰς παραδόσεις, ἰδίᾳ δὲ διὰ τὸ ζήτημα τῆς καντάδας, ἀφ' οὗ ἡ ἱστορικὴ τοῦ 1906 ἐγκύκλιός Του τὴν διακοπὴν ἀκριβῶς τῆς ἀκολουθίας διέτασεν ὡς τὸ μόνον μέσον πρὸς ἐκδίωξιν τῆς τερατοφώνου τετραφωνίας. Θὰ εὐρεθῶμεν ἄρα γε εἰς τὴν αὐτὴν εὐχάριστον θέσιν ν' ἀναγγεῖλωμεν καὶ τὴν διὰ τοῦ αὐτοῦ μέσου ὀριστικὴν κατάργησιν τῆς καντάδας; Ἄς ἐλπίσωμεν.

ΚΛΗΡΙΚΟΙ ΣΥΓΧΑΙΡΟΝΤΕΣ

Πολλοὶ κληρικοὶ ἀπήθυνα πρὸς ἡμᾶς συγχαρητηρίους ἐπιστολάς, δι' ὅσα ἐγράψαμεν σχετικὰ πρὸς τὴν πολιτείαν καὶ τὴν στάσιν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν ἐπὶ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων. Εὐχαριστοῦμεν πᾶσι θερμῶς διὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς καλῆς θελήσεως καὶ τῆς ἐπιθυμίας ἡμῶν, οὐδὲν ἄλλο σκοπούσης εἰμὴ τὴν διὰ τῆς αὐστηρᾶς πλὴν δικαίας ἀρθρογραφίας ἡμῶν διόρθωσιν τῶν κακῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κειμένων. Ἄλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δὲν δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν εἶναι ὁ φόβος τῶν γραφόντων μὴ γνωσθῇ τὸ ὄνομα αὐτῶν. Βεβαίως ἡμεῖς ἔχομεν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ ποιῶμεθα χρῆσιν ὀνομάτων ἐν οὐδέοντι. Θὰ ἐπεθυμοῦμεν ὅμως, ἵνα οἱ κληρικοὶ ἡμῶν ἔχωσιν τὸ θάρρος τῆς γνώμης τῶν, ἀνεὺ ὑπολογισμῶν καὶ ἀνεὺ φόβου. Διότι ὡς ἐκ τῆς συχνῆς μετὰ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἐπικοινωνίας τῶν, ὅπως καὶ ἐκ τῆς πείρας τῶν θὰ γνωρίζωσι κάλλιον ἡμῶν, ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον καθιστᾷ ἱταμωτέρους τοὺς ποιούμενους κατάχρησιν τῆς θέσεως αὐτῶν εἶναι ἡ δουλοπρέπεια τῶν προσερχομένων οὐχὶ πλέον μετὰ τοῦ ὀφειλομένου σεβασμοῦ πρὸς τοὺς προϊσταμένους, ἀλλὰ μετ' ἀσυγγνώστου ταπεινότητος, ἐκ φόβου μὴ προσκρούσωσιν εἰς ὀρισμένας ὁρέξεις καὶ ἀδυναμίας καὶ ἵνα μὴ τυχόν στερηθῶσι τῆς εὐνοίας αὐτῶν, εὐνοίας, ἣν καλῶς γνωρίζουσι πόσον ἀκριβὰ ἐνίοτε πληρόνουσιν. Ἄλλ' ὀψοδῆποτε. Ἡμεῖς θερμῶς εὐχαριστοῦντες, διαβεβαίωθμεν τοὺς φίλους κληρικούς, ὅτι θὰ συνεχίσωμεν ἀμείλικτον τὸν ἔλεγχον, ἀδιαφοροῦντες ἂν οὗτος δυσσεβεστῇ

καὶ πέντε σχεδὸν φράγκων· διότι τὰ μουσικὰ χειρόγραφα ἐτιμῶντο κατ' ἀντιβολὴν πρὸς τὰ ἐντυπα περισσότερον· εἶπερ ἦν μουσικὸν, οὐαὶ

καὶ τοὺς μάλιστα σεβαστοὺς καὶ ἀγαπητοὺς ἐκ τῶν φίλων ἡμῶν. Ἡ ἀλήθειαιπερᾶνω πάντων!

ΕΤΕΡΟΝ ΕΚΑΤΕΡΟΝ

Διαπρεπῆς τῆς «Νέας Φόρμιγγος» φίλος μετ' ἀπορίας ἐρωτᾷ ἡμᾶς δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ πῶς ἐδημοσιεύσαμεν τὴν κριτικὴν περὶ τῆς συναυλίας Μπετόβεν, τῆς δοθείσης ὑπὸ τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν. Ὁ καλὸς ἡμῶν φίλος ἄς ἐπιτρέψῃ νὰ ἐκφράσωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν ἀπορίαν πῶς ἐφραντάσθη, ὅτι ἴτο δυνατόν ν' ἀρνηθῶμεν τὴν δημοσίευσιν κριτικῆς εἰδικῆς, ἀναλυοῦσης μίαν ἐπιτυχῆ συναυλίαν τῆς ὀρχήστρας τοῦ εἰρημένου καταστήματος. Ἡ «Νέα Φόρμιγγς» θεωρεῖ ζήτημα τιμῆς δι' ἑαυτὴν νὰ ἐλέγχῃ αὐστηρῶς πᾶν τὸ ἄξιον ἐλέγχου, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπαινῇ πᾶν ὅ,τι εἶναι ἄξιον ἐπαινοῦ. Ἄλλως, ἂν ἐν τῇ περὶ ἧς ὁ λόγος συναυλίᾳ ἦ καὶ ἐν ἄλλαις ταιαύταις σημειῶνται ἐπιτυχίαι, δὲν εἴμεθα ἡμεῖς ἐκεῖνοι, εἴτινες θ' ἀρνηθῶμεν ν' ἀνομολογήσωμεν ταύτας. Καὶ τοῦτο, οὐ μόνον διότι δὲν δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν μίαν ἀλήθειαν, ἀλλὰ διότι εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν δημοσίων τούτων ἐμφανίσεων συντελοῦσι στοιχεῖα ἄξια πάσης τιμῆς καὶ ἐκτιμήσεως, ὧν τινὰ τυγχάνουσι μάλιστα παλαιοὶ συνεργάται καὶ συνάδελφοι ἀγαπητοί. Διδομένης ἀφορμῆς, οὐδέποτε θὰ παρερχώμεθα ἐν σιγῇ τὰ ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ πάσης φύσεως ἐκτροπα, ὅπως οὐδὲ θὰ ἀρνῶμεθα πᾶσαν τυχόν αὐτοῦ μουσικὴν ἐπιτυχίαν, δημοσιεύοντες εὐχαρίστως πᾶσαν σχετικὴν πληροφορίαν καὶ εἰδήσιν, διαβεβαζομένην ἡμῖν παρ' εἰσυδήποτε ὑπευθύνως καὶ ἐνυπογράφως. Ἐτερον ἐκάτερον!

ΤΟ ὉΔΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ ΟΜΙΛΕΙ!!

Ἡ διαχείρισις τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν — ὅχι δηλ. ὁ Γιάννης ἀλλ' ὁ Γιαννάκης — ἠδύοκῃσε νὰ δηλώσῃ, ὡς ἀνεγνώμεν εἰς ἐσπερινὴν ἐφημερίδα, ὅτι δὲν ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν ἀλήθειαν ὅσα ἐγράψαμεν περὶ ἀναστολῆς πληρωμῶν καὶ ἐλλειμμάτων, ἢ δὲ περιουσία αὐτοῦ ὅτι ἀνέρχεται εἰς τόσας χιλιάδας χρεωγράφων. Ἄλλὰ τίς ἠρνήθη τὸ τελευταῖον τοῦτο; Μήπως εἶναι ἄγνωστον, ὅτι ἡ περιουσία του ἀνέρχεται εἰς τρία περίπου ἑκατομύρια; Ἡ μήπως περὶ τούτου ἐτρόκετο; Ἡμεῖς ἐγράψαμεν, ὅτι ἐλλείπει χορημάτων ἀνεστάλη ἢ πληρωμὴ τῶν μισθῶν Μαῖου καὶ Ἰουνίου εἰς τὸ προσωπικὸν αὐτοῦ. Δύνανται νὰ ἀρνηθῶσι τοῦτο οἱ διαχειρισταὶ τῆς περιουσίας του; Ἡ δύνανται ν' ἀρνηθῶσιν, ὅτι παρὰ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀνατολῆς ἐζήτησαν πίστωσιν, ὅτι δ' αὕτη ἠρνήθη διότι ἡ ὀρισμένη πίστωσις εἶχεν ἐξαντληθῇ; Ἡ ἀκόμη δύνανται ν' ἀρνηθῶσιν, ὅτι περιελθόντες εἰς ἐσχάτην ἀνάγκην συνῆψαν δάνειον τριάκοντα, ἂν δὲν ἀπατώμεθα, χιλιάδων δραχμῶν δι' εἰς ἐκ τῶν συμβούλων, πρὸς πληρωμὴν τῶν καθυστερουμένων μισθῶν; Ἡ ἡ διαχείρισις τοῦ εἰρημένου Ὁδείου δὲν ἀπαντήσῃ ῥητῶς καὶ ἀνεὺ κουτοπονήρων ὑπεκφυγῶν εἰς τα τρία ταῦτα ἐρωτήματα, τοῦτο θὰ ἦναι ἀπόδειξις τῆς κακοπιστίας, μεθ' ἧς ἀείποτε ἐσυνείθισε νὰ ὑπεκφεύγῃ ἐλλείψει ἐρεσιμάτων ἀληθῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς ὀπισθοβούλου ἕξεως, ἵνα διὰ ψευδολογημάτων παραπλανᾷ τὴν κοινὴν γνώμην, ἥτις ἀγρύπτως παρακολουθοῦσα τὴν πορείαν τοῦ εἰρημένου καταστήματος, λαμβάνει ὑπὸ σημείωσιν τὰ ἀπὸ πολλοῦ χρεωκοπήσαντα χαμητικὰ τετρίπια τῶν ἐπιστατῶν του.

τῷ βαλαντίῳ τοῦ ἀγοράζοντος.

Ἀπὸ χειρογράφου Ψαλτηρίου μανθάνομεν τι περὶ Κοσμά. Οἱ εἰς τὴν μουσικὴν τὴν ἐκ-

κλησιαστικὴν ἀσχολούμενοι σήμερον καλὸν ἔργον ἠθέλον προᾶξει ἀνερευνῶντες εἰς πάντα τὰ χειρόγραφα εἰδήσεις περὶ λογίων ἐλλήνων ἱεροψαλτῶν, ἢ μουσικῶν, ἢ μελωδῶν, ἢ ὕμνογράφων· διακρίνω δὲ, καθὼς εἶδεν ὁ ἀναγνώστης ἀνωτέρω, τοὺς ὕμνογράφους ἀπὸ τῶν μελωδῶν. Ὁ ἐν ὁσίοις Ρωμανὸς ἀπεκλήθη μελωδός, διτι καὶ ἔγραφε καὶ ἔψαλλεν, ἐνῶ ἄλλοι ὕμνογράφοι μόνον ἐλέγοντο· τὴν διάκρισιν ποιοῦνται τὰ παλαιὰ χειρόγραφα, ταιαύτην δὲ ἐρημησίαν τῶν λέξεων δίδω. Ἐγνώσθησάν μοι δὲ γέροντες ἀγιορεῖται συντάκται κανόνων καὶ ἀκολουθιῶν ἁγίων, οὐδέποτε μὲν ἱεροψάλλται χρηματίσαντες, εἰδικοί δὲ γενόμενοι εἰς τὴν ὕμνογραφίαν.

Ἀθῆναι, νοέμβριος 1921

† ὁ μέγας χαρτοφύλαξ

ΜΑΝΟΥΗΛ Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΑΚΡΙΤΑ ΑΔΑΜ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

ΚΑΙ ΤΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΑ ΔΗΜΩΔΗ ΑΣΜΑΤΑ

Χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Νέας Φόρμιγγος» μεταφέρω εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς μουσικὴν γραφὴν δημῶδη τινὰ ἄσματά τοῦ Βουλγαρικοῦ λαοῦ, συλλεγέμενα ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Δ. Πόιτσεφ καὶ ἐκδοθέντα πρὸ τριετίας ἐν Σόφια. Ἡ συλλογὴ αὕτη περιέχει τὸ ὄλον 81 δημῶδη ἄσματα, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ μὲν 65 εἶνε τοῦ χωρίου Ἰτζερα (ἐπαρχία Κότελ-νομὸς Πύργου), ἐξ οὗ κατάγεται καὶ ὁ συλλογεὺς, τὰ δὲ 16 τῆς Δοβρουτζῆς. Ἐκ τούτων θὰ παραθέσω ἐναὐθά τρία μόνον — διατηρῶν τὸν αὐξοῦντα ἀριθμὸν ὃν ἔχουσιν ἐν τῇ ἄνω ἐκδόσει, τῶν ὁποίων καὶ τὴν ποιήσιν μετέφρασα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν. Ἀποφεύγων, τό γε νῦν, νὰ ἐκφέρω γνώμην ἐπὶ τῶν δημῶδων Βουλγαρικῶν ἄσμάτων ἀφίνω τοῦ ἀναγνώστης τῆς «Νέας Φόρμιγγος» ἐλευθέρως νὰ ἴδωσιν ὅποιαν μουσικὴν ἐκληρονόμησεν ὁ Ἑλλητισμὸς καὶ ὅποιαν ἐπίδρασιν ἐπέφερον ὁ πολιτισμὸς τοῦ ἐπὶ τοῦ Σλαυικοῦ τούτου ἔθνους. Δὲν θεωρῶ ὅμως ἄσκοπον νὰ τονίσω τὰς ἀόκνους προσπάθειας τῶν Βουλγάρων μουσικῶν καὶ μουσικολόγων, ζητούντων νὰ δημιουργήσωσιν Ἐθνικὴν Μουσικὴν, ἐκκλησιαστικὴν καὶ δημῶδη. Καὶ διὰ νὰ ἐννοηθῶσιν αἱ προσπάθειαι αὗται πρέπει νὰ γνωσθῇ πῶς ἐξετελοῦντο πρὸ τριακονταετίας τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἄσματα εἰς τὰς Βουλγ. ἐκκλησίας, πῶς δὲ καὶ ὑπὸ τίνων ἐκτελοῦνται σήμερον τὰ δυσκολώτερα μαθήματα τῆς Ρωσικῆς τετραφώνου ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Σήμερον εἰς τὰς κυριώτερας πόλεις τῆς Βουλγαρίας τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἄσματα ἐκτελοῦνται ὑπὸ μαθητῶν σχολείων ἀστικῶν με θαυμασίαν τελειότητα. Ἡ Ἑλλην. ἐκκλ. μουσικὴ ἀπὸ ἐτῶν ἔδωκε τὴν θέσιν τῆς εἰς τὴν τετράφωνον Ρωσικὴν, αὕτη δὲ σὺν τῷ χρόνῳ εἰς τὴν ἀρχαίαν Βουλγαρικὴν ἐκκλ. μουσικὴν (1), διεσκευασμένην καὶ ἐνηρμονισμένην καταλλήλως. Ἄλλη προσπάθεια εἶνε ἡ ἐκδοσις δύο μουσικῶν περιοδικῶν εἰς τὴν Σόφίαν καὶ ἐνός εἰς τὴν Φιλιππούπολιν. Αὗται ἐν συντόμῳ εἶνε αἱ προσπάθειαι τῶν Βουλγάρων με ἀξίεπαινα ἀποτελέσματα. Ἡμεῖς δὲ οἱ κληρονομήσαντες τὴν μελωδικωτέραν μουσικὴν τοῦ κόσμου τί πράττομεν; Σχεδὸν τίποτε. Καὶ μαρτυρία ὁ τρόπος τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐκκλ. μας ἁσμάτων εἰς τοὺς ναοὺς τῶν πόλεων. Ἡ ἐθνικὴ ἀξιοπρέπεια ἐπιβάλλει ἐπιτακτικῶς νὰ φροντίσωμεν ν' ἀναπτύξωμεν ἐπὶ ἐπιστημονικῶν βάσεων καὶ διαδώσωμεν τὴν τε ἐκκλησιαστικὴν μας μουσικὴν καὶ τὰ δημῶδη ἄσματα καὶ

(1) Τὸ πόρισμα τῶν μελετῶν ἡμῶν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ὑπὸ τινῶν μουσικολόγων Ρώσων καὶ Βουλγάρων παρουσιαζομένη Μουσικὴ πᾶν ἄλλο εἶνε εἰμὴ ἡ ἀρχαία Βουλγαρικὴ ἐκκλ. Μουσικὴ Ἀκρ. Ἀδάμ.

τοιουτοτρόπως να δημιουργήσωμεν ΕΘΝΙΚΗΝ ΜΟΥΣΙΚΗΝ ΣΥΝΕΙΔΗΣΙΝ. Αν άλλως πράξωμεν δέν θά έχωμεν τήν εκτίμησιν του πολιτισμένου κόσμου.

Ανωτέρω παρέλειψα να σημειώσω ότι τὸ λαϊκὸν Βουλγαρικὸν ἄσμα ψάλλεται μετὰ φυσικὰ διαστήματα καὶ ἐπομένως ἐπιπολύ σπανίως ἀκούεται τὸ τέταρτον τοῦ τόνου.

Ὁκτώβριος 1921 Ἀκριτίας Ἀδάμ Πύργος (Βουλγαρίας)

Ἀριθ. 1. — Ἦχος Πα. — Ρυθμὸς τρισημῶς.

Musical notation for the first piece, including a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/4 time signature. The melody is written on a five-line staff with notes and rests. Below the staff, the lyrics are written in Greek: Χ Πκ εις πκ εις α γα πη μου που ου πκ α α γεις πκ λε σε με α γα πη μου θα α ελ θης πκ λε σε με α γκ πη μου θα α ελ θης

Ἀριθ. 51. — Ἦχος Πα. Ρυθμὸς τρισημῶς Ἰαμβος

Musical notation for the second piece, including a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/4 time signature. The melody is written on a five-line staff with notes and rests. Below the staff, the lyrics are written in Greek: Χ Ἄωμας ει παν Ακ ζα ρε κο ο ρη η ευ μορ φη κο ρη ευ μορ φη Ακ ζα ρε κο ρη ευ μορ φη

Ἀριθ. 53. — Ἦχος Α. Ρυθμὸς Παίων

Musical notation for the third piece, including a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The melody is written on a five-line staff with notes and rests. Below the staff, the lyrics are written in Greek: Χ Σι ρων η κο ρη την αυ λην εκ ρων και κκ α κκ ρου σε

ΤΟ ΩΔΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ ΣΦΕΤΕΡΙΖΟΜΕΝΟΝ ΞΕΝΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑΝ

Ἐγράφη κάπου, ὅτι «εἰς τὸν διευθυντὴν τῆς ὀρχήστρας τοῦ Ὁδείου κ. Ἀρμ. Marsick ἀνετέθη παρὰ τοῦ Διοικ. Συμβουλίου καὶ τῆς Διευθύνσεως ἡ ἐναρμόνις τῶν ᾠμάτων τῆς συλλογῆς τοῦ Ὁδείου» καὶ ὅτι «δ κ. Marsick ἐργασθεὶς κατὰ τὸ διάστημα τῶν θερινῶν μηνῶν, εὗρίσκειται ἤδη περὶ τὸ τέρας τῆς ἐργασίας ταύτης, ἣν θέλει ἐπακολουθήσῃ ἡ ἐκδοσις τῶν ᾠμάτων».

Τὸ Ὁδεῖον Ἀθηνῶν οὐδεμίαν ἀλλήν ὠνόμασε συλλογὴν τοῦ πλήν ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἐγὼ κατήρτισα εἰς δύο περιόδους ἀνά τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Κρήτην. Θά ἤμην διατεθειμένος, οὐχὶ μίαν συλλογὴν, ἀλλ' ἑκατὸν καὶ μίαν, ἐκ τῶν ἀπέριων α; διαθέτω, νὰ χαρίσω ἔστω καὶ πρὸς αὐτὸ ἀκόμη τὸ λεγόμενον Ὁδεῖον Ἀθηνῶν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ εἶδησις περὶ ἐκδόσεως συλλογῆς, ὑπ' ἐμοῦ γραφείσης καὶ καταρτισθείσης, οὐδέποτε δὲ γαρισθείσης εἰς τὸ εἰρημένον Ὁδεῖον, ἔχει ἀνήθικον τὴν προέλευσιν, ἀναγκάζομαι ν' ἀναδημοσιεύσω μίαν ἀνοικτὴν ἐπιστολὴν μοι πρὸς τὸν ἄλλοτε Πρόεδρον τοῦ Μουσικοῦ καὶ Δραματικοῦ Συλλόγου κ. Ἀλ. Ναοῦμ, ἵνα ὁ κόσμος ἴδῃ καὶ πεισθῇ μέχρι τίνος βαθμοῦ ἔχει φθάσει ἡ ἀθλιότης τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν, Ὁδείου δηθεν Ἑλληνικοῦ, Ὁδείου ἐδρεύοντος ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, Ὁδείου

στεγαζομένου ἐν ολίγημτι δωρηθέντι ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, πλὴν οὐδεμίαν ἀπολύτως ἔχοντος κατὰ τὸ μακροχρόνιον στάδιον αὐτοῦ νὰ ἐπιδείξῃ ἐργασίαν καθαρῶς Ἑλληνικὴν, ἀλλὰ περιερχομένου εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ σφετερισθῇ ξένην ἐργασίαν καὶ ξένους κόπους. Διότι ἡ ἐργασία ἐκείνη γενομένη, ὡς εἶπον, ἐξ ἀγαθῆς μου προαιρέσεως πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς μουσικῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, οὔτε δι' ὀβολοῦ ἐνὸς ἐπληρώθη, οὔτε ἐχαρίσθη, συνειπῶς δὲ δέν δύναται νὰ λογισθῇ ὡς ἰδιοκτησία αὐτοῦ. Διὰ τοὺς λόγους τούτους, δηλῶν κατηγορηματικῶς, ὅτι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ θά ἐπιτρέψω τὴν ἐκδοσιν αὐτῶν πολλῶν δὲ μᾶλλον τὸν ἐξευτελισμὸν καὶ τὴν διαπόμπεισιν αὐτῶν διὰ τῆς ἀγγελλομένης ἐναρμόνισέως τῶν, ἐπιφυλλάττω εἰς ἑμαυτὸν πλήρες τὸ δικαίωμα, ἵνα διὰ τακτικῆς ἐπι σφετερισμῶ καὶ ἰδιοποιήσῃ ξένης ἐργασίας μὴνύσεώς μου διεκδικήσω πλήρη τὰ δικαιώματά μου καὶ διασώσω ἐν ταύτῃ ἐργασίαν ἄγνωστος Ἑλληνικὴν ἀπὸ τοῦ ρύπου τῆς λεγομένης ἐναρμόνισέως.

Ἐν τῇ ἀναδημοσιευομένη κατωτέρω ἀνοικτῇ ἐπιστολῇ μοι ἐκτίθεται τὸ ἱστορικὸν τοῦ ζητήματος τούτου, τὸ ὁποῖον ἀνεκινήθη πρὸς διετίας κατόπιν ἐγγράφου ἀξιώσεώς μου, ὅπως παραδοθῇ μοι ἡ ἐν λόγῳ συλλογὴ, ὡς ἀποτελοῦσα πνευματικὴν μου ἰδιοκτησίαν, δι' ἣν οὐδὲ ὀβολὸν ἕνα ἔλαβον ὡς ἀμοιβὴν καὶ τὴν ὁποίαν εἶχον μὲν τὴν εὐχαρίστησιν νὰ καταρτίσω καὶ καταθέσω πρὸ δεκαετίας εἰς τὸ εἰρημένον Ὁδεῖον, ἵνα δαπάναις μόνον αὐτοῦ ἐκδοθῇ, νῦν δ' ὅμως, κατόπιν παρελεύσεως ὀλοκλήρου δεκαετίας, ἕνεκα τῆς ἀχαρκτηριστοῦ καὶ ἀνάνδρου διαγωγῆς αὐτοῦ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐννοῶ νὰ ἐξευτελίσω, ἐπιτρέπων τυχὸν σήμερον νὰ ἐκδοθῇ ὑπὸ καταστήματος, διαρρήξαντος πᾶσαν πρὸς τὴν ἠθικὴν σχέσιν, ἐπιζητούντος δὲ διὰ ξένης ἐργασίας νὰ διαφημισθῇ καὶ τὸ δὴ λέγόμενον νὰ ριπῇ στάχτη στὰ μάτια τοῦ κόσμου, τοῦ δικαίως οἰκτερόντος καὶ ἐλεεινολογοῦντος ἴδρυμα, τσαούτην μὲν περιφρόνησιν δεικνύοντος πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν μουσικὴν, τὴν μουσικὴν τούτεστι τοῦ τόπου ἐν τῇ ὁποίᾳ δυστυχῶς ἀκόμη εἶναι ἀνεκτόν, ποσὰ δὲ τεράστια παρὰ τὴν θέλησιν τῶν εὐεργετῶν αὐτοῦ διασπαθίζοντος διὰ προπαγάνδαν ὑπὲρ τῆς ξένης μουσικῆς.

Ἴδου ἡ ἐπιστολή, ἣν ἀναδημοσιεύω ἐκ τῶν «Καιρῶν» τῆς 5 Ὀκτωβρίου 1919.

ΑΝΟΙΚΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Πρὸς τὸν κύριον Ἀλέξανδρον Ναοῦμ. Πρόεδρον τοῦ ἐν Ἀθήναις Μουσικοῦ καὶ Δραματικοῦ Συλλόγου.

Κύριε Ναοῦμ,

Ἐλαβον μίαν ἐπιστολὴν σας ὑπὸ ἡμερομηνίαν 26 λήξαντος μηνός, δι' ἣς ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ὑμῶν ὡς Προέδρου τοῦ Μουσικοῦ καὶ Δραματικοῦ Συλλόγου, ἀπαντᾶτε εἰς δύο ἐπιστολάς μου, χωρὶς νὰ δύναμαι νὰ ἐξακριβώσω ἂν ἀπαντᾶτε μοι πρὸ ἢ μετὰ τὴν λήψιν τῆς διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος ἐπιδοθείσης ὑμῖν διαμαρτυρίας μου, τῆς ἀξιούσης νὰ παραδοθῶσί μοι τὰ παρὰ τῷ Διευθυντῇ τοῦ Ὁδείου σας ἀπὸ δικτατείας καὶ πλέον κατατεθέντα πρὸς ἐκδοσιν ἐξήκοντα Δημόδη ᾠματα τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Κρήτης. Πρὸς ταύτην εἰμὶ ἤδη κάτοχος καὶ τῆς ἐξωδίκου ἀπαντήσεως καὶ προσκλήσεώς σας, δι' ἣς κοινοποιεῖτε μοι, ὅτι οὐδὲν δικαίωμα ἀναγνωρίζετε εἰς ἐμὲ ἐπὶ τοῦ δαπάνης καὶ ἐπιμελείας ὑμῶν (!) συγκεντρωθέντος ὕλικου τῶν ᾠμάτων, ὅπερ ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν ὑμέτερον Σύλλογον, διὰ τὸ ὁποῖον δὲ εἰργάσθη ὡς ὑπάλληλος τοῦ Συλλόγου σας κλπ. Σὰς διαβεβαίω, ὅτι παρὰ πάντα ἄλλον γνωρίζων πόθεν ἐμπνέονται καὶ ὑπὸ τίνων γράφον

ται τὰ ἐκ τοῦ Ὁδείου ἐξερχόμενα ἔγγραφα, πῶς δὲ κατὰ τύπους ὑποβάλλονται πρὸς ὑπογραφήν εἰς τοὺς κατὰ καιροὺς συμβούλους, τοὺς τελείως ἀγνοοῦντας τὰ τοῦ Ὁδείου πράγματα, οὐδὲ ὁλως ἐξενίσθη. Διότι, ἂν τὸ ἐναντίον συνέβαινε, ἦτο τελείως ἀδύνατον ἀνὴρ τῆς ὑμετέρας εὐθύτητος καὶ τῆς ἐγνωσμένης κοινωνικῆς καὶ διπλωματικῆς αὐτοῦ περιωπῆς νὰ ὑπογράψῃ ἀπαντήσεις, ὧν οὐδὲ λέξις μία ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν ἀλήθειαν.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ὁδείου σας κ. Ναοῦμ τὸν ὁποῖον συνεβουλεύθητε πρὶν ἢ ἀπαντήσῃ μοι, δέν σὰς εἶπε τὴν ἀλήθειαν. Τὰ ἐξήκοντα ᾠματα τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Κρήτης ὑπ' ἐμοῦ συνελέγησαν οἰκειοθελῶς, ὑπ' ἐμοῦ ἐγράφησαν, ὑπ' ἐμοῦ διηυθετήθησαν, ὑπ' ἐμοῦ ἐσχολιάσθησαν τὴν τε μουσικὴν καὶ τὸ κείμενον, ὑπ' ἐμοῦ παρεσημάνθησαν εἰς Βυζαντινὴν καὶ Εὐρωπαϊκὴν παρασημαντικὴν καὶ κατὰ συνέπειαν εἶναι ΑΠΟΛΥΤΩΣ ΙΔΙΚΗ ΜΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ, τῆς ὁποίας ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπω εἰς οὐδένα νὰ κάμῃ χρῆσιν. Ἄν ἀνεμίχθη κατὰ τι τὸ Ὁδεῖόν σας, τοῦτο τὸ ἐπραξε κατόπιν τῆς ἐργασίας μου, δι' ἣς δυστυχῶς ἐτίμησα αὐτό, κατορθώσας νὰ δεῖξῃ μικρόν, προσποιητὸν δ' ἐκ τῶν ὑπέρογων καταδειχθέν, ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς μουσικῆς τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τοῦτο, κατόπιν τῆς ἰδικῆς μου σιδηρᾶς ἐπιμονῆς. Ἀπόδειξις δὲ τοῦ ὅτι τὸ προκομμένον Ὁδεῖόν σας, οὐδὲν ἀπολύτως ἔχει ἄλλο νὰ ἐπιδείξῃ ὡς ἐργασίαν ἑλληνικὴν, ἀπόδειξις λέγω ἡ ἐπιμονὴ αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ νομίξῃ αὐταπατάμενον, ὅτι εἶναι ἰδιοκτησία αὐτοῦ ἐργασία, δι' ἣν οὐδὲν ἄλλο συνεισέφερε πλὴν ἐνὸς ψευδοφωνογράφου καὶ τινων μικροεξόδων, ἐκπροσωποῦντων ἀμφοτέρων ἐν συνόλῳ—ὡς μαρτυροῦσιν αἱ ἐπίσημοι ἐκθέσεις τοῦ Συλλόγου σας—δραχμίας... ἐξικοσίας!

Ἄγνοεῖτε κ. Ναοῦμ, διότι σὰς τὸ ἀπέκρουσαν, ὅτι ἡ συλλογὴ τῶν ᾠμάτων Πελοποννήσου καὶ Κρήτης γενομένη ὑπ' ἐμοῦ καὶ μόνου ἄνευ ΟΥΔΕΜΙΑΣ ΑΠΟΛΥΤΩΣ ΑΜΟΙΒΗΣ, κατετέθη ἀπλῶς παρὰ τῷ λεγομένῳ Διευθυντῇ σας πρὸς ἐκδοσιν ὑπὸ τὸ ἑμὸν ὄνομα καὶ ἐπὶ τῇ ὑποσχέσει, ἵνα ἐκ τῶν ἐκδοθησομένων ἀντιτύπων λάβω τὸ ἀναλογῶν εἰς τὴν ἐργασίαν μου καὶ τοὺς κόπους μου μέρος. Ἄγνοεῖτε, κ. Ναοῦμ, διότι σὰς ἠπάτησαν, ὅτι χωρὶς οὐδεμίαν ἐκ τοῦ διορισμοῦ μου νὰ ἔχω ὑποχρέωσιν—ἀφ' οὗ τὸ Ὁδεῖόν σας εἶχε τὴν τιμὴν νὰ μοι ἀναθέσῃ τὴν ἄδραν τῆς Βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, οὐχὶ δὲ ποτε καὶ τῆς ἀνυπάρκτου τοιαύτης τῶν δημοδῶν ᾠμάτων—ἀφιλοκερδῶς καὶ ἐξ ἐnthουσιασμοῦ πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν μουσικὴν κατήρτισα τὴν Συλλογὴν ταύτην. Ἄλλως δέν θά ὑπεγράφετε τὴν τόσον ἀγέρωχον, ὅσον καὶ ἀναλήθη ἐκείνην ὑποβολιμαίαν δήλωσιν, ὅτι ὡς ὑπάλληλος (!) δηθεν τοῦ Συλλόγου σας εἰργάσθη διὰ τὴν Συλλογὴν, οὐ δὲ θά ὑπεβάλλεσθε εἰς τὸν κόπον νὰ μοι δώσητε μαθήματα ἀξιοπρεπείας, ἀλλ' οὔτε καὶ θά ἐτολμάτε νὰ ἐκστομίσητε, ὅτι ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου οὐδεμίαν δύναμαι ἐγὼ νὰ ἔχω γνώμην! Ἐκεῖνοι, οἵτινες δέν δικαιοῦνται νὰ ἔχωσι γνώμην, εἶναι οἱ ἐν τῷ Ὁδεῖῳ ὑπηρετῆται σας, οἵτινες, ὑπὸ τὸ βάρος φορικτῶν κατηγοριῶν διατελοῦντες, παρεμένουσιν εἰσέτι εἰς τὰς θέσεις τῶν ἀνενόητοι τῇ ἀνοχῇ σας.

Δέν ἔχουσιν ὅμως ἀδίκον οἱ ὀπισθέν τοῦ σεβαστοῦ ὀνόματός σας κρυπτόμενοι ὑποβολεῖς, καθόσον μίαν τσαούτην σημασίας ἐργασίαν ἐπροθυμοποιήθη νὰ προσφέρω ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀμοιβῆς, χωρὶς ὅμως ποτὲ καὶ νὰ τὴν χαρίσω. Διότι, ἀνέζητουν ἀμοιβὴν (ἀφ' οὗ εἶχον τὴν ἀφέλειαν νὰ μὴ ζητήσω οὐδὲ ὀβολοῦ τοιαύτην), ὡς κατώτατον ὄριον πληρωμῆς δι' ἕκαστον τῶν 60 ᾠμάτων θά ἔπρεπε νὰ λάβω τοῦλάχιστον διακοσίας δραχμίας. Μὴ σὰς φανῇ δὲ τοῦτο ὑπερβολικόν. Ὁ Δουκουδραῖ, περιελθὼν τὴν Ἀ-

νατολήν και περιουλλέξας έντός τών σαλονίων τών 'Αθηνών και της Σμύρνης τριάκοντα μόνον δημώδη άσματα, έλαβε δι' έξοδα και άμοιβήν περί τās έκαστον χιλιάδας φράγκων. "Αν θέλετε δέ να μάθητε, ή Γαλλία διά τήν συλλογήν τών άσμάτων μιās και μόνης αύτης έπαρχίας, της Ηεροβηγκίας, έδαπάνησε ύπέρ τά τρία εκατομμύρια.

'Εξ όλων τούτων, κ. Ναούμ, κατανοείτε ύποθέτω, ότι ή Συλλογή τών έξήκοντα άσμάτων Πελοποννήσου και Κρήτης δέν είναι κτήμα του Συλλόγου σας, προς τον όποιον ουδέποτε τήν έχάρισα, άλλ' ου είναι ιδιοκτησία μου πνευματική, ήν καταρτίσας άνευ άμοιβής παρέδωκα άπλώς προς έκδοσιν, εκ της μη έκδόσεως δέ της όποιας έξημιώθην ήθικώς και ύλικώς, άφ' ου έννεα όλόκληρα έκτοτε παρήλθον έτη χωρίς να έκδοθῆ. Καί γνωρίζετε διατι δέν έξεδόθη; Οι έν τῷ 'Ωδειῷ ύπηρετεί σας θα σας εἴπωσιν έρωτώμενοι ότι δέν έξεδόθη, διότι έχω παρενείρει δι' έκαστον άσμα παρατηρήσεις και έρμηνείας τεχνικάς, τās όποιās δέν δύναται να περιβάλῃ το 'Ωδειόν δια του κύριου του! Το κύρος του 'Ωδειού! 'Οποία ειρωνεία! Φαντάσθητε το 'Ωδειόν σας, τον Διευθυντήν σας δηλονότι, όμιλούντα περί έπιστημονικής εργασίας και περί τεχνικών και μουσικών σχολίων και παρατηρήσεων! Μάθετε όμως παρ' έμου, κ. Ναούμ, ότι ο μόνος και κύριος λόγος, δια τον όποιον δέν έξεδόθησαν είναι, ότι παρήλθεν ή κακή εκείνη στιγμή της επιθέσεως των Δραματικών Συγγραφέων, καθ' ήν, δια να πείση τον κόσμον ο Διευθυντής σας, ότι το πνεύμα της διαθήκης του 'Αβέρωφ, ήτο ή συλλογή των Δημωδών άσμάτων. έδαπάνησε γενναιοδώρας ύπέρ της δημώδους 'Ελληνικής μουσικής δραματίας. **ΕΞΑΚΟΣΙΑΔΣ!!** "Οτι δέ αυτός είναι ο λόγος και ουχι εκείνος τον όποιον έρωτώμενοι θα σας εἴπωσιν, άπόδειξις πλην άλλων και ή έν τῇ 'Ελληνική Βουλή άγόρευσις του προκατόχου σας Προέδρου κ. Ι. 'Αθανασάκη, όστις έν τῇ συνεδρία της 14 Μαρτίου του 1914, άπαντιών εις τās έναντίον του 'Ωδειού επιθέσεις διαπραττών βουλευτών, τήν ιδιικήν μου έργασίαν προέβαλεν ευγενώς ως μόνην μέριμναν ύπέρ της μουσικής του τόπου, προσθείς, ότι τὰ συλλεγέντα ζσματα δέν έξεδόθησαν έννεκα της έκκραγείσης το 1914 άπεργίας των τυπογράφων, ήτις βεβαίως, ως θα γνωρίζετε, δέν έξακολουθεῖ μέχρι του 1919.

Κατόπιν όλων τούτων, κ. Ναούμ, κατανοείτε ύποθέτω, ότι το 'Ωδειόν σας, ουδέ δι' όβολου ένός άμεΐψαν τήν έργασίαν μου ταύτην, επιζητεῖ ήδη να σφετερισθῆ αύτην, προβάλλον ύποχρεώσεις μου άνυπάρκτους, έν τῷ μόνον ευγνωμοσύνην άφειλε να μοι γνωρίζῃ.

'Αλλ' ίνα καθησυχάσω ύμās, κ. Ναούμ, εκ του φόβου, εις δν πονήρωσ σας ένέβαλεν ο χαριτόβρυτος και μεμουσωμένος διευθυντής σας δια τον φωνογράφων, όστις κατά τύχην συνέπεσε να ευρίσκηται παρ' έμοι, σας διαβεβαιώ, ότι ουδέποτε διανοήθην να κρατήσω έν διασκεδαστικόν ψευδομηχάνημα ως αντισήκωμα τάχα άπεναντι έργασίας μου τσαυτης ήθικης και ύλικης σημασίας. Καί θα παρεδίδον ύμιν τούτον αυθωρεί, αν μη, κατόπιν της άνειλικρινοϋς άπαντήσεως του Συλλόγου σας, ήμην ύποχρεωμένος να κρατήσω αυτόν μέχρι της στιγμης, καθ' ήν θα μοι παραδώσητε σφάν και άνεργαίαν τήν έργασίαν μου.

'Επί τούτοις διατελώ μετ' έξαιρέτου ύπολήψεως.

'Εν 'Αθήναις τῇ 5 'Οκτωβρίου 1919.

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ

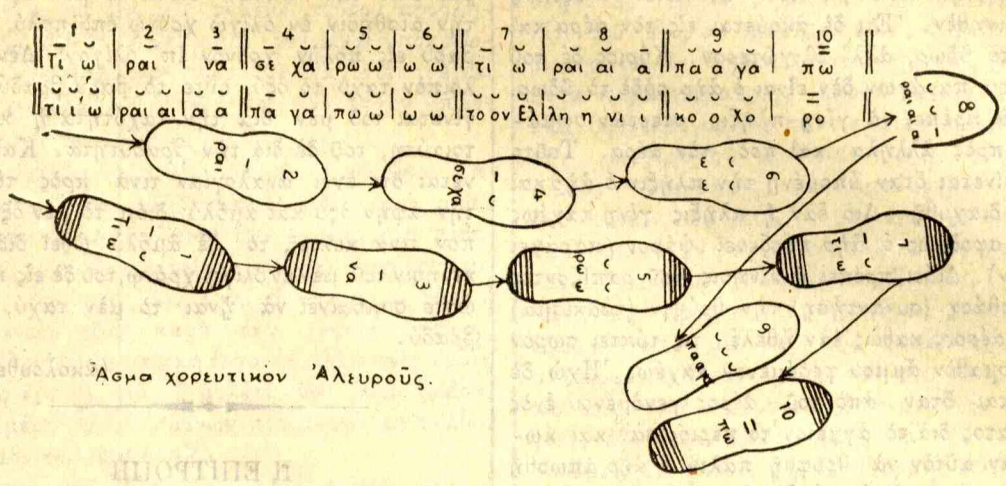
Ἦχος Δι

Ρυθμός επτάσημος

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ

Τι ώραix π' αγαπώ τον 'Ελληνικό χορό, Πώχει τὰ τσακίσματα τὰ βεργολυγίσματα. 'Εδώ πά' τώχω ταμένο να χορέψω το καυμένο, Να χορέψω να πηδήσω το σκαρπίνι μου να τριξω.

Βρέ παιδιά καλά παιδιά για προσέξτε καλά, Μή χαλάστε το χορό τ' είμαι ξένος και θα δω Τι χορό χορεύετε τι τραγούδια λέγετε Τι θα πά' σ' άλλο χωριό και θα τούς το [μολογώ.

Ο «ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ»,

Τὰ 'Ελληνικά χορευτικά ζσματα άδονται και όρχουονται υπό του λαου, κατά τούς τρόπους τούς αναφερομένους εις τὰ συγγράμματα των ήμετέρων προγόνων.

Πολυετής μελέτη ήγαγέ με εις τον καθορισμόν γραφικού συστήματος, άποδίδοντος πιστώως τήν ψδην, τήν μολπήν και τήν όρχησιν εκάστου.

Τήν θεωρίαν του συστήματός μου τούτου ήρύσθην και έβάσισα ου μόνον επί της ψδης και της μολπης των άσμάτων μας μονομερώς, άλλ' έν συνδυασμῳ και, προς τήν όρχησιν αυτών. Δηλαδή ου μόνον πώς άδονται και πώς μελωδοϋνται, αλλά και πώς όρχουονται ταυτα.

Τούτο ύπήρξε το θέμα μακροχρονίου παρατηρήσεως και μελέτης.

'Η κατά τόπους γενική καταγραφή των χορευτικών άσμάτων μας, θα μας οδηγήση εις τήν ταξινομήσιν των μελωδικών τρόπων και της όρχήσεως αυτών.

'Ο «'Ελληνικός χορός» έγράφη έν 'Αλευροϋ της Λακεδαίμονος ως ζδετα: και όρχείται υπό των κατοίκων αυτης.

Γ. Α. ΠΑΠΑΓΑΡΟΥΦΑΛΗΣ

Παρακαλούνται οι κ. συνδρομηται όπως ειδοποιώσι τήν διεύθυνσιν δια πāsαν ανωμαλίαν περι τήν διανομήν του φύλλου όπως και τήν διεύθυνσιν αυτών έν περιπτώσει άλλαγής ταυτης.

ΠΑΡΑΦΡΑΣΕΙΣ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

«Εν ἐκ τῶν πολλῶν μερῶν τοῦ προγράμματος τῆς «Νέας Φόρμιγγος» εἶναι καὶ ἡ ἐν παραφράσει εἰς τὴν καθομιλουμένην γλῶσσαν δημοσίευσις παντὸς ὅ,τι ἐγράφη καὶ ἐσώθη σχετικῶν πρὸς τὴν μουσικὴν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καὶ μεσαιωνικῶν συγγραφέων. Ἀπὸ τοῦ παρόντος φύλλου δημοσιεύομεν ἐκ τοῦ Ἀριστοτέλους δύο κεφάλαια, ὧν τὸ ἓν «περὶ φωνῆς» τὸ δ' ἕτερον «περὶ ζῶων γενέσεως», κατὰ παράφρασιν τοῦ ἐν Μουρλαῖ Αἰγίου βαθυγνώμοτος καὶ δεινοῦ τῆς ἀρχαίας γλώσσης κατόχου κ. Δημητρίου Περιστερή ἱατροῦ, προέδρου τοῦ ἐν Αἰγίῳ Συλλόγου τῶν Ἱεροψαλτῶν «Ἰωάννης ὁ Κουκουζέλης».

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

Αὐτῶν

ΠΕΡΙ ΦΩΝΗΣ (*)

Παράφρασις Δημητρίου Περιστερή ἱατροῦ

Τώρα δὲ πρῶτον ἂς καθορίσωμεν τὰ περὶ φόφου καὶ ἀκοῆς. Εἶναι δὲ διττὸς ὁ φόφος α'. ὡς ἐνέργεια, β'. ὡς δύναμις. Διότι τινὰ μὲν τῶν σωμάτων λέγομεν ὅτι δὲν παράγουσι φόφον, οἷον ὁ σπόγγος, τὰ ἔρια, ἄλλα δὲ τὸναντίον, οἷον ὁ χαλκός καὶ ὅσα σώματα εἶναι στερεὰ καὶ λεία ἐμποιοῦντα εἰς τὴν ἀκοὴν φόφον διὰ τινος ἐνεργείας. Γίνεται δὲ ὁ κατ' ἐνέργειαν φόφος πάντοτε μεταξὺ δύο σωμάτων· διότι ἡ πληξίς εἶναι ἡ παράγουσα τὸν φόφον. Ἀδύνατον δὲ ἐν σώματι ἀποτελεῖσθαι μόνον τοῦ φόφου. Διότι ἄλλο τὸ τύπτον ἄλλο τὸ τυπτόμενον, ὥστε τὸ παράγον τὸν ἦχον παράγει αὐτὸν τῆ ἐνεργείᾳ ἄλλου τινός. Πληξίς δὲ δὲν γίνεται ἄνευ φώρος. Καθὼς δὲ εἶπομεν, ὁ φόφος δὲν παράγεται ἐκ πληξίσεως τῶν τυπτόμενων σωμάτων. Διότι οὐδένα φόφον παράγουσι τὰ ἔρια πληττόμενα, τὸναντίον δὲ ὁ χαλκός καὶ ὅσα τῶν σωμάτων τυγχάνουσιν λεία καὶ κατὰ. Ὁ μὲν χαλκός διότι εἶναι λείος, τὰ δὲ κοίλα διὰ τῆς ἀνακλάσεως ποιοῦσι πολλὰς πληξίσεις μετὰ τὴν πρώτην, διότι ἀδυνατεῖ νὰ ἐξέλθῃ τὸ κινήθην. Ἐπι δὲ ἀκούεται εἰς τὸν ἀέρα καὶ εἰς τὸ ὕδωρ, ἀλλ' ὀλιγώτερον. Κύριος δὲ τοῦ φόφου παράγων δὲν εἶναι ὁ ἀήρ οὐδὲ τὸ ὕδωρ, ἀλλὰ πρέπει νὰ γίνῃ πληξίς στερεῶν σωμάτων πρὸς ἀλληλα καὶ πρὸς τὸν ἀέρα. Τοῦτο δὲ γίνεται ὅταν ὑπομένη τὴν πληξίς ὁ ἀήρ καὶ δὲν διαχυθῇ. Διὸ ἐὰν ἡ πληξίς γίνῃ ταχέως καὶ σφοδρῶς ὁ ἀήρ προξενεῖ φόφον (παράγει ἦχον). Διότι πρέπει ἡ κίνησις τοῦ ραπίζοντος νὰ φθάσῃ (συναντήσῃ) τὴν θρύψιν (τοσάκισμα) τοῦ ἀέρος, καθὼς ἐὰν ἤθελέ τις τύπτει σωρὸν ἢ ὄμμαθὸν ἄμμου φερόμενον ταχέως. Ἡχώ δὲ γίνεται ὅταν ἀπὸ τοῦ ἀέρος γενομένου ἐνὸς σώματος διὰ τὸ ἀγγεῖον τὸ περιορίσαν καὶ κωλύσαν αὐτὸν νὰ θρυφθῇ πάλιν ὁ ἀήρ ἀπωσθῇ ὡς σφαῖρα. Φαίνεται δὲ ὅτι πάντοτε γίνεται ἦχώ, ἀλλ' ὄχι σαφῆς, ἐπειδὴ βεβαίως ἐπὶ τοῦ φόφου συμβαίνει καθὼς καὶ ἐπὶ τοῦ φωτός· διότι καὶ τὸ φῶς πάντοτε ἀντανανκλάται (ὄχι μόνον ἐὰν ἐγένετο ὅλως διόλου φῶς, ἀλλὰ καὶ σκότος ἔξω τοῦ ὑπὸ τοῦ ἡλίου φωτιζομένου σώματος) ἀλλ' οὐχ οὕτως ἀνακλάται ὡσπερ ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἢ τοῦ χαλκοῦ ἢ καὶ τινός ἄλλου τῶν λείων σωμάτων, ὥστε νὰ ποιῇ σκιά, δι' ἧς τὸ φῶς ὀρίζομεν.

Τὸ δὲ κενὸν ὀρθῶς λέγεται κύριος παράγων τοῦ ἀκούειν. Διότι φαίνεται ὅτι ὁ ἀήρ εἶναι κενός, οὗτος δ' εἶναι ὁ πρόξενος τοῦ ἀκούσματος, ὅταν κινήθῃ συνεχῆς καὶ εἰς. Ἀλλὰ διὰ τὸ νὰ ἴσῃ εὐθραστός δὲν ἀκούεται δυνατά,

(*) Ὡς ἐπικεφαλίδια τὸ κεφάλαιον τοῦτο φέρει «Περὶ ψυχῆς».

ἐὰν δὲν εἶναι λείον τὸ κτυπηθὲν σῶμα. Τότε δὲ εἰς γίνεται ἄμα διὰ τὸ ἐπίπεδον, διότι ἐν εἶναι τὸ τοῦ λείου ἐπίπεδον. Ἡ μὲν λοιπὸν κίνησις ἐνὸς ἀέρος εἶναι ἠχητικὴ ἐν συνεχείᾳ μέχρις ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ φυσικῶς πρὸς τὸν ἀέρα ἠνωμένη. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι ἐν τῷ ἀέρι, ὅταν κινήθῃ τὸ ἔξω κινεῖ τὸ ἔσω. Διὰ τοῦτο οὐχὶ ἐν γένει ἀκούει τὸ ζῶον, οὐδὲ ἐν γένει διέρχεται ὁ ἀήρ, διότι τὸ κινήσμενον μέρος καὶ ἐμφυχον δὲν ἔχει γενικῶς ἀέρα. Καθ' αὐτὸ μὲν βεβαίως ἀφοφον ὁ ἀήρ ἐπειδὴ εἶναι εὐθραστός. Ὅταν δ' ἐμποδισθῇ ἢ θραυθῆς, ἡ κίνησις τούτου εἶναι φόφος. Ὁ δ' ἐν τοῖς ὤσιν ἀήρ εἶναι ἐγκεκλισμένος διὰ νὰ μὲν ἄκίνητος, ὅπως ἀκριβῶς αἰσθάνεται πάσα τὰς διαφορὰς τῆς κινήσεως. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐντὸς τοῦ ὕδατος ἀκούομεν, διότι δὲν εἰσέρχεται πρὸς αὐτὸν τὸν συμφύη ἀέρα (δὲν συγκαίωται ὁ ἔξω ἀήρ πρὸς τὸν ἔσω), ἀλλ' οὐδὲ εἰς τὸ εὖς διὰ τὰς ἐλικας. Ὅταν δὲ τοῦτο συμβῇ, δὲν ἀκούει τις. Οὐδ' ἂν τὸ τύμπανον καταβάλλῃ πρὸς τοῦτο προσπάθειαν, ὡσπερ τὸ ἐπὶ τῆς κόρης τοῦ ὀφθαλμοῦ δέρμα. Ἀλλὰ καὶ σημεῖον τοῦ ἀκούειν ἢ μὴ εἶναι τὸ νὰ ἠχῇ πάντοτε τὸ εὖς ὡσπερ τὰ κέρας, διότι πάντοτε ὁ ἐντὸς τῶν ὠτων ἀήρ ἔχει ἰδιάζουσάν τινα κίνησιν, ἀλλ' ὁ φόφος εἶναι ξένος καὶ ὄχι ἴδιος. Καὶ διὰ τοῦτο λέγουσιν ὅτι ἀκούομεν διὰ τοῦ κενοῦ καὶ ἠχοῦντος σώματος, διότι ἀκούομεν διὰ τοῦ ἔχοντος περιορισμένον τὸν ἀέρα. Ποῖον δὲ τῶν δύο ἠχεῖ τὸ τυπτόμενον ἢ τὸ τύπτον; ἢ καὶ τὰ δύο, κατ' ἄλλον ὁμοῦ τρόπον· διότι ὁ φόφος εἶναι κίνησις τοῦ σώματος ὅπερ δύναται νὰ κινήθῃ καθ' ἓν τρόπον τὰ πηδῶντα (ἀποσπώμενα) ἀπὸ τῶν λείων σωμάτων μόρια, ὅταν τις κρούσῃ. Δὲν παράγει λοιπὸν ἦχον ὡς εἶπομεν πᾶν τυπτόμενον καὶ τύπτον, οἷον βελόνῃ ἐὰν πληξῇ βελόνῃ, ἀλλὰ πρέπει τὸ τυπτόμενον νὰ ἴσῃ ἁμαλόν, ὥστε ὁ ἀήρ ἀθρόος νὰ πηδᾷ καὶ νὰ σείεται.

Αἱ δὲ διαφοραὶ τῶν ἠχοῦντων σωμάτων γίνονται φανεραὶ ἐκ τοῦ κατ' ἐνέργειαν ἦχου, διότι καθὼς ἄνευ φωτός δὲν φαίνονται τὰ χρώματα, οὕτως οὕτε ἄνευ φόφου (ἦχου) τὸ δξύ καὶ τὸ βαρὺ. Τοῦτο δὲ λέγεται κατὰ μεταφορὰν ἀπὸ τῶν ἀπτῶν· διότι τὸ μὲν δξύ κινεῖ τὴν αἰσθησιν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐπὶ πολὺ, τὸ δὲ βαρὺ εἰς πολὺν χρόνον ἐπ' ὀλίγον. Δὲν εἶναι λοιπὸν ταχὺ τὸ δξύ, οὕτε τὸ βαρὺ βραδύ, ἀλλὰ γίνεται τοῦ μὲν διὰ τὴν ταχύτητα ἢ κίνησιν τοιαύτη, τοῦ δὲ διὰ τὴν βραδύτητα. Καὶ φαίνεται ὅτι ἔχει ἀναλογίαν τινὰ πρὸς τὸ περὶ τὴν ἀψὴν δξύ καὶ ἀμβλύ· διότι τὸ μὲν δξύ τρέπον τινὰ κενεῖ, τὸ δὲ ἀμβλύ ὠθεῖ διὰ τὴν κίνησιν τοῦ μὲν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, τοῦ δὲ εἰς πολὺν, ὥστε συμβαίνει νὰ ἴσῃ τὸ μὲν ταχὺ, τὸ δὲ βραδύ.

ἀκολουθεῖ

Ἡ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ

Ἡ ἀπορριφθεῖσα γνώμη τοῦ
κ. Κ. Φάχου.

(Συνέχεια ἐκ τοῦ 3 ἀριθμοῦ)

Εἶναι προσωρισμένη νὰ διασωθῇ ἐκ τοῦ φυσικοῦ τὰ ἄσματα καὶ τοὺς χοροὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνου ἐν πάσαις αὐτῶν ταῖς τεχνικαῖς καὶ ἐπιστημονικαῖς λεπτομερειαῖς, διὰ τῆς ἐρεύνης καὶ μελέτης αὐτῶν καὶ τοῦ καθορισμοῦ ὅλων τῶν σχετικῶν πρὸς ταῦτα ἀπαραιτήτων τεχνικῶν παρατηρήσεων καὶ τῶν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐκλειπουσῶν λεπτομερειῶν, αἵτινες ἐν τε τῷ συνόλῳ καὶ ἐν τοῖς καθέκαστα χαρακτηρίζουσι τὴν ἰδιαιτέραν ἀξίαν καὶ σημασίαν τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς, διὰ τὴν ὁποῖαν δυστυχῶς τοσοῦτον ἐπίμονος προσπάθεια καταβάλλεται νὰ

ἐξισωθῇ πρὸς πράγματα, τῶν ὁποίων καὶ ἡ φύσις καὶ ἡ ὑπόστασις καὶ αὐτὴ εἶτι ἡ πρόσδος εἶναι ἐκ διαμέτρου ἀντίθετος.

Καὶ τίς ἄλλος πρῶτος θὰ παραδώσῃ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ταύτην συλλογὴν ἠρευνημένην καὶ μελετημένην, ἂν μὴ αὐτὴ αὐτὴ ἢ ἐπίσημος τοῦ Κράτους Ἐπιτροπεία, ἧς κύριος προσρισμὸς οὗτος κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην τυγχάνει;

ὑποθέσατε κάποιον ἡμέτερον ἢ κυριῶς ξένον προσερχόμενον καὶ ζητοῦντα νὰ μελετήσῃ τὰ ἐν τοῖς ἀρχαίοις ἄσματα, τοὺς χοροὺς καὶ τὰ διάφορα Ἑλληνικὰ ὄργανα. Τί θὰ ἀποκομίσῃ ἐκ τῆς ἐπισκέψεώς του ταύτης; Ἀπλῶς, νομίζω, μίαν ἐντύπωσιν καλὴν ἢ κακὴν, χωρὶς πῶς νὰ ἔχη ὁδηγόν τινα ἐπίσημον, ὅστις νὰ δύνηται νὰ ἐξηγήσῃ εἰς αὐτὸν ἐκεῖνα ἀκριβῶς, τὰ ὅποια θ' ἀπετέλουσαν τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς μελέτης του καὶ διὰ τὰ ὅποια κυριῶς θὰ ἠγνωμόναι.

Θὰ ἴσῃ δὲ ἡ δὴλ. τὸ αὐτὸ ὡς νὰ εἰσῆρχετο εἰς μίαν βιβλιοθήκην χειρογράφων, εἴτε εἰς ἀρχαιολογικὴν τι Μουσεῖον, νὰ ἐξῆται κατάλογον ἐπιστημονικόν, νὰ ἐλάμβανε τὴν ἀπάντησιν, ὅτι τοιοῦτος κατάλογος δὲν ὑπάρχει, καὶ ἢ νὰ ἀπῆρχετο ἄπρακτος, ἢ νὰ ἦτο ἠναγκασμένος νὰ μαντεύσῃ τὰ μυστήρια τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς καὶ χορευτικῆς τέχνης, τὰς τεχνικὰς λεπτομερειαῖς, τὰς ἱστορικὰς πληροφορίας καὶ εἴτι ἄλλο σχετικῶν πρὸς πλήρη διαφώτισιν αὐτοῦ.

Ἦκουσα ἐκ τοῦ στόματος τοῦ κ. Προέδρου λεγόμενον, ὅτι «ἡ μελέτη καὶ ὁ καθορισμὸς τῶν τεχνικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν λεπτομερειῶν ἐναπόκειται εἰς τοὺς εἰδικῶς περὶ τὴν μουσικὴν ἐνασχολουμένους, τῶν ὁποίων ἢ ἀτομικὴ ἐργασία θὰ ἴσῃ ἐκεῖνη, ἧς θὰ ἔλθῃ ὁδηγὸς εἰς τὴν μελέτην καὶ τὴν ἔρευναν τῶν ἐπερχομένων γενεῶν».

Ἡ γνώμη αὕτη εἶναι λίαν ὀρθή. Ἀλλ' εἶναι τοιαύτη, προκειμένου ἴσως περὶ τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἔχει δοθῇ ἢ δέουσα κατεύθυνσις, αἵτινες δὲ τυγχάνουσι σήμερον κτήμα κοινόν, οὕτως οὐδέμια λεπτομέρεια ἀφέθη ἀνερεύτητος καὶ ἀνερμήνευτος. Προκειμένου ὁμοῦ περὶ τῆς Ἑλληνικῆς κυριῶς μουσικῆς, ἧς εἰς οὐδὲν δυστυχῶς τοῦ Κράτους ἔδραμα ἐγένετο ποτε ἀντικείμενον μελέτης καὶ ἐρεύνης, ἀλλ' ἧς ἀφέθη ἔρμαιον τῆς αὐτοβούλου καὶ αὐθαίρετου διαχειρίσεως, οὕτως εἶπειν, τοῦ πρώτου τυχόντος καὶ τῆς ὁποίας αἱ τεχνικαὶ λεπτομέρειαί χρηζέουσιν ἐρεύνης καὶ συντόνου προσοχῆς, προκειμένου λέγω περὶ τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς, ἢ γνώμῃ τοῦ κ. Προέδρου, κατὰ τὴν ἐμὴν ἀντίληψιν, δὲν εἶναι ὀρθή.

Ἄλλως ἐν τῇ προκειμένη περιπτώσει ἢ ἔρευνα καὶ ἡ μελέτη ἀνετέθη εἰς εἰδικὴν Ἐπιτροπείαν, ἧς οὐδεὶς πρῶτη αὕτη νὰ πράξῃ, ὅ,τι πιθανὸν θὰ ἐπραττεν ἢ αὐ ἢ ἀτομικῆ τῶν εἰδικῶν ἐργασία.

Διότι θὰ ἦτο πρῶτος ἢ ἐπὶ τοῦ λεξικοῦ αἴφνης τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐπίσημος τοῦ Κράτους ἐπιτροπεία νὰ μὴ ἠρμήνευε καὶ νὰ μὴ ἐξῆγει τὰς συλλεγομένας λέξεις, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ παρέθετε ὄμμαθους λέξεων, αἵτινες μετὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ λεξικοῦ ν' ἀναμῆνοι τὸ ἔλεος καὶ τὴν ἐρμηνείαν τῶν εἰδικῶς περὶ τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν ἐρμηνείαν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀσχολουμένων.

Ἐχω τὴν πεποθήσιν, σιγηρῶσμένην ἐπὶ εἰδικῆς ἐργασίας καὶ πείρας μακρᾶς, ὅτι ἡ περισυλλογὴ τῶν Ἑλληνικῶν ἄσμάτων καὶ χορῶν δὲν εἶναι τόσο ἀπλή, ὥστε οὐδὲν ἄλλο ν' ἀπαιτῆται, εἰμὴ ἀπλή μηχανικὴ ἐργασία φωνογραφικὴ καὶ κινήματογραφικὴ.

Τῶν ἄσμάτων ἢ περισυλλογῆ ἀνάγκη ἐπιβεβλημένη εἶναι νὰ γίνηται διὰ τῆς μουσικῆς γραφῆς, ἧς εἶναι τὸ μόνον ἀσφαλὲς μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου δύναται νὰ διασωθῇ ἐν ἄσματι.

Πρώτον, διότι ούδεμίαν ἀμφισβήτησιν ἐπιδέχεται, ὅτι ἀσφαλτέστερος καὶ ἀκριβέστερος τρόπος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ. Δεύτερον, διότι δυσχερὲς λίαν, ἂν μὴ ἀδύνατος, ἀποβαίνει ἢ ἐκ τοῦ φωνογράφου ἀντιγραφή. Καὶ τρίτον, διότι τὰ μὲν τεχνικὰ μέτρα, ἤτοι ὁ φωνογράφος καὶ ὁ κινήματογράφος, διὰ τυχαίας καταστρώσεως αὐτῶν ἀποβαίνουν ἀχρηστοὰ μέτρα.

Καὶ ἐπειδὴ ὡς μόνον καὶ κύριον μέσον ἐνδείκνυται ἢ πιστὴ γραφὴ τῶν διὰ ζώσης φωνῆς ὑπαγορευομένων ἀσμάτων, ἐπιβάλλεται συγχρόνως ἢ πλήρης καὶ τελεία ἐρμηνεία αὐτῶν ἐπὶ τῇ βίβλῃ τῆς σφραγισμένης παραδόσεως, ὅπως καὶ ἐπὶ τοῦ πρακτικοῦ καὶ θεωρητικοῦ συστήματος τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς μουσικῆς.

Τοιαύτη δ' ἐρμηνευτικὴ ἐργασία ἐπὶ τῇ βάσει τῶν καθωρισμένων καὶ οὐδεμίαν ἀμφισβήτησιν ἐπιδεχομένων νόμων καὶ κανόνων τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς γινόμενη, θὰ ἴσῃ ἐκείνη ἢ ἐργασία ἀκριβὴς, ἣν τὸ ἐπίσημον Κράτος ἤδη ἐπιζητεῖ διὰ τῆς ἐρεύνης καὶ μελέτης τῶν ἀσμάτων καὶ χορῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τὴν ὁποῖαν βεβαίως παρ' οὐδενὸς ἄλλου πρώτου θὰ ἀπεκδέχεται, εἰμὴ παρὰ τῆς πρώτης ἐπίσημου αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς μουσικῆς συλλογῆς ἐπιτροπείας.

Ἦκουσα καὶ ἐ ἐρας ἐτέρου συναδέλφου (τοῦ κ. Χόνδρου) γνώμης, καθ' ἣν: «*ἂν τοιαύτη πρόβλη νὰ ἴσῃ ἢ ἐργασία, τότε πρὸς ταύτην δὲν εἶναι ἀρμόδια πάντα τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπείας*». Βεβαίως πάντα τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπείας δὲν εἶνε ἀρμόδια διὰ τοιαύτην ἐργασίαν. Ἀλλὰ τοῦτο οὐδὲν εἶνε ἰσχυρὸν νὰ με πείσῃ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνῃ ἢ καθιερῶς μουσικὴ ἐργασία. Τοῦναντίον, κατὰ τὴν ἐμὴν ἀντίληψιν, κύριος σκοπὸς τῆς Ἐπιτροπείας τυγχάνει ἢ ἐργασία αὕτη, ἀφ' οὗ μάλιστα ὁ Νόμος προέβλεψε νὰ παρακάνηται ἐν τῇ Ἐπιτροπείᾳ δύο, ἀδιάφορον τίνες, τῶν εἰδικῶς εἰς τὴν μελέτην τῆς δημόδου: Ἑλληνικῆς μουσικῆς ἀσχολουμένων καὶ τοὺς ἑποικοὺς ἀναμφισβήτως θὰ θεωρῇ ἰκανοὺς πρὸς τοιαύτην ἐργασίαν.

Καὶ οἱ χοροὶ, οἵτινες θὰ δικαιωσθῶσι διὰ τῶν κινήματογραφικῶν ταινιῶν, ποῖαν ὠφέλειαν πρακτικὴν θὰ παράσχουσιν εἰς τοὺς θέλοντας νὰ μελετήσωσιν αὐτούς; Ἡ ταινία οὐδὲν ἄλλο παριστᾷ, εἰμὴ τὸ θεαματικὸν μέρος τῶν χορῶν. Ἀλλ' ὁ μελετητὴς, ἵνα μελετήσῃ καὶ ἐκμάθῃ τοὺς χορούς, τοῦτο μόνον ἀρὰ γε ἀνάγκη ἔχει; Δύναται διὰ μόνου τοῦ βιβλιοῦ ἐκείνου θεάματος νὰ κατανοήσῃ τὸ εἶδος τοῦ χοροῦ, τὸν τρόπον καθ' ὃν χορεύονται, τὸν ἀριθμὸν τῶν βραχέων ἢ μακρῶν βημάτων, τὴν θέσιν καὶ ἄρσιν τῶν ποδῶν, τὴν ζῶσαν ταύτην ἀναπαράστασιν τῆς προγονικῆς ἡμῶν ρυθμικῆς τέχνης, τὴν μουσικὴν πρὸς ἣν χορεύονται καὶ τόσα ἄλλα, ἀπολύτως ἀναγκαῖα καὶ χρήσιμα διὰ τὴν καθόλου κατανόησιν τῶν λεπτομερειῶν ἐκάστου χοροῦ;

Καὶ τίς ἄλλος θὰ ἴσῃ ἀρμόδιος νὰ δώσῃ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν προσήκουσαν ἐρμηνείαν καὶ ἐξηγήσιν, εἰμὴ ὁ πρῶτος αὐτῶν ἐρμηνευτῆς, ἢ ἐπίσημος δηλ. τοῦ Κράτους Ἐπιτροπεία, εἰς ἣν, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην καὶ ἀντίληψιν, εἶναι ἐπιβεβλημένον τὸ καθήκον τοῦτο οὐ μόνον ὑπὸ τῆς Πολιτείας, ἀλλὰ καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς σοβαρότητος καὶ τοῦ κύρους τῶν ἀποτελούντων αὐτὴν μελῶν, ἅτινα ἐξελέγησαν οὐχὶ βεβαίως ἵνα χρησιμεύσωσιν ὡς γραφομηχαναί;

Τὸ 3ον ἄρθρον τοῦ Νόμου «περὶ ἐθνικῆς μουσικῆς συλλογῆς» ὁρίζει, ὅτι «*ἢ χρῆσις τῶν ἐν τῇ συλλογῇ ἐπιτρέπεται μόνον ἢ πρὸς διδασκαλίαν ἢ εἰς μουσικοὺς καὶ λογίους, εἰδικῶς ἀσχολουμένους εἰς τὴν μελέτην τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ*». Παραλείπων τὴν τελευταίαν,

λαμβάνω τὴν πρώτην περίπτωσιν. Ἐπιθυμεῖ τις αἴφνης νὰ ἐκμάθῃ καὶ νὰ διδάξῃ ἕνα χορὸν Ἑλληνικὸν οἰονόησθε. Καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καταφεύγει εἰς τὴν ἐθνικὴν μουσικὴν συλλογὴν. Πῶς θὰ κατορθώσῃ νὰ ἐνοήσῃ ὁ ἴδιος, πολὺ δὲ περισσότερον νὰ διδάξῃ εἰς ἄλλους χορὸν, τὸν ὁποῖον εἶδεν ἀπλῶς ἐν τῇ ταινίᾳ βωθῶς ἐξελισσόμενον, χωρὶς νὰ ἔχῃ τὸ ἐπίσημον οὕτως εἰπεῖν κείμενον τῆς διδασκαλίας, τὴν λεπτομερῆ τουτέστι περιγραφὴν καὶ ἐρμηνείαν, μεθ' ὧν τῶν ἀναγκαιοῦσιν πληροφοριῶν καὶ τεχνικῶν παρατηρήσεων; Θὰ ἴσῃ βεβαίως εὐτυχὴς ἂν ἐν τῇ μεταξὺ εἰδικῶς τις προέλαβε νὰ γράψῃ τινὰ σχετικὰ. Ἀλλ' ἂν δὲν προέλαβε τοιοῦτος τις νὰ κάμῃ τὴν ἀτομικὴν ταύτην ἐργασίαν, ποῦ θὰ καταφύγῃ; Μήπως θὰ κάμῃ περιοδεῖαν ἀνά τὰς Ἑλληνικὰς χώρας, ἵνα ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ μάθῃ ὅ,τι ἐπιζητεῖ νὰ μάθῃ καὶ νὰ διδάξῃ; Καὶ δὲν θὰ ἴσῃ δι' αὐτὸν εἰρωνεία τοῦτ' αὐτὸ ἢ ἐθνικὴ μουσικὴ συλλογὴ; Καὶ τίς ἄλλος λοιπὸν, παρακαλῶ, θὰ ἴσῃ ἐκεῖνος, ὅστις θὰ προικήσῃ τὴν ἐθνικὴν μουσικὴν συλλογὴν διὰ τοῦ πρώτου ἐπίσημου κειμένου, εἰμὴ ἢ ἐξ εἰδικῶν ἀνδρῶν ἐπίσημοι τοῦ Κράτους Ἐπιτροπεία, εἰς ἣν, ἐπιμένω λέγων, ὅτι ἐπιβεβλημένον εἶναι τὸ καθήκον τοῦτο;

Ἀλλὰ καὶ τὰ μουσικὰ ὄργανα, ὅσα εἶναι ἐν χρήσει παρὰ τῇ Ἑλληνικῇ λαῶ ἢ ἐξέλιπον, τίνα πρακτικὸν σκοπὸν θὰ ἔχωσι διὰ τὰς μελλούσας γενεάς, ἂν περισυλλεγῶσι πρὸς ἀπλοῦν πλουτισμὸν τῆς ἐθνικῆς μουσικῆς συλλογῆς;

Δὲν νομίζω ἢ Ἐπιτροπεία, ὅτι ἀφίλει καὶ καθήκον ἔχει νὰ παραδώσῃ εἰς τὰς μελλούσας γενεάς πλήρη περιγραφὴν καὶ ἐρμηνείαν καὶ ἐξηγήσιν τοῦ χειρισμοῦ αὐτῶν, τῶν διαφορῶν, τῶν διαίρεσεων, τοῦ τρόπου καθ' ὃν παίζονται, τῶν διαφορῶν, ἃς παρουσιάζουσι πρὸς ἄλλα συγγενῆ ὄργανα, Ἑλληνικὰ ἢ ξένα, καὶ τῶσιν ἄλλων, ἀναγκαῖων καὶ χρησίμων πρὸς μελέτην καὶ κατανόησιν;

Καὶ ἂν ποτὲ ἐν τῇ μέλλοντι ἐπιχειρηθῇ ὁ καταρτισμὸς ὁρχήστρας ἐξ ἐθνικῶν ὀργάνων, πῶς θὰ ἴσῃ δυνατὴ ἢ χρῆσις τῶν μέχρι τότε σφραγισμένων, ἢ καὶ τῶν ἐκλιπόντων μουσικῶν Ἑλληνικῶν ὀργάνων;

Ἦσως καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου προβληθῆται μοι, ὅτι ἢ Ἐπιτροπεία δὲν εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ πράξῃ καὶ τοῦτο. Ἀλλὰ τότε, τί εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ πράξῃ καὶ τίνα λόγον ὑπάρξεως καὶ ὑποστάσεως ἔχει;

Συνοφίζων ὅσα διὰ μακρῶν ἐθεώρησα καθήκον μου νὰ ἀναπτύξω, ἐκφράζω καὶ αὐθις ἐκ στερεῶς πεποιθήσεως τὴν γνώμην, ὅτι προορισμὸς τῆς Ἐπιτροπείας ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς μουσικῆς συλλογῆς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἴσῃ ἢ μηχανικὴ μόνον κατὰ τὴν γνώμην τοῦ κ. Προέδρου ἀντιγραφικὴ ἐργασία, ἀλλὰ πρὸς ταύτην καὶ ἢ ἔρευνα καὶ ἢ μελέτη τῶν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀπολλυμένων πλουτίμων κειμηλίων τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου.

Οὕτε τὴν πρόθεσιν, ἀλλ' οὔτε καὶ τὴν ἀξίωσιν ἔχω, ὅπως ἢ γνώμην μου γίνῃ ἀποδεκτὴ. Καὶ διὰ τοῦτο παρακαλῶ ὅπως αὕτη, εἴτε γίνῃ ἀποδεκτὴ εἴτε μὴ, καταχωρηθῇ ἐν τοῖς πρακτικοῖς ὡς ἀνεγνώσθη. Διότι πεπεισμένος ὢν, εἶ, ἔνθεν μὲν αἰ μέλλουσαι γενεαὶ μικράν, ἂν μὴ οὐδεμίαν εὐγνωμοσύνην θὰ ἀφείλωσι τῇ Ἐπιτροπείᾳ, ἂν αὕτη ἤθελε περιορισθῇ εἰς μόνον τὴν μηχανικὴν συλλεκτικὴν ἐργασίαν, ἔνθεν δὲ εἶ, καὶ ἢ πρὸς τὸ Κράτος ὑπηρεσία αὐτῆς θὰ ἴσῃ ἐλλιπὴς, συνεπῶς δὲ οὐχὶ ἀνταξία τῶν προσδοκίων αὐτοῦ, πεπεισμένος, λέγω, περὶ ἀμφοτέρων τούτων, ἐπιθυμῶ νὰ εὐρίσκωμαι ἐν τάξει οὐ μόνον πρὸς τοὺς διορισαντάς με καὶ πρὸς τὴν Ἐπιτροπείαν, ἢς ἔχω τὴν τιμὴν ν' ἀποτελῶ μέλος, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐμὲ αὐτόν, ὅστις, ὅση μοι δύναμις, τὴν ἔρευναν

καὶ τὴν μελέτην τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς καθ' ὅλον τὸ στάδιόν μου ἔσχον κύριον σκοπὸν καὶ πρόγραμμα.

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

ΦΩΚΙΩΝ Δ. ΒΑΜΒΑΣ

Μετὰ θλίψεως βαθυτάτης ἀγγέλλομεν τὸν θάνατον μουσικοῦ καὶ μουσικολόγου διαπρεποῦς, ἀνδρὸς χρηστοῦ καὶ ἐναρέτου, τοῦ γηραιοῦ **Φωκίωνος Δ Βάμβα**, ἐπισυμβάντα τῇ 3ῃ Ὀκτωβρίου ἐν τῇ Γηροκομίᾳ Συγγροῦ, ἐνθα ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐφησυχάζεν.

Ὁ ἀειμνήστος **Φωκίων Βάμβας**—οὗτινος πλήρη βιογραφίαν διὰ τὸ ἀνεπαρκὲς τοῦ χρόνου θὰ δημοσιεύσωμεν εἰς τὸ ἐπόμενον φύλλον—ἐξ Ὑδρας καταγόμενος, ἦτο υἱὸς τοῦ ἀγωνιστοῦ τοῦ 21 Δημητρίου Βάμβα, ὅστις, ὡς μαρτυροῦσιν ἐπίσημα πιστοποιητικὰ τῶν ναυάρχου Α. Μιαούλη καὶ Γ. Σαχίνη, τὰ ὁποῖα θὰ δημοσιεύσωμεν μετὰ τῆς βιογραφίας τοῦ ἀειμνήστου, «*καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ὑπὲρ πατρίδος ἀγῶνος συνηγωνίσαστο προθύμως ὡς πυροβολητῆς*» ἐν τῇ δικρότῃ τοῦ Α. Μιαούλη καὶ ἐν τῇ πλοίῳ «ὁ Μιλτιάδης», τῇ διευθυνομένῃ ὑπὸ τοῦ Γ. Σαχίνη, «*καὶ δὲν ἐδέχθη τὸ ἀνάλογον τοῦ μισθοῦ του, χαρίζόμενος πρὸς τὴν πατρίδα ἐκ τοῦ ὑστερήματός του*». Ὁ Φωκίων Βάμβας διήγε βίον αὐστηρῶς μοναχικόν, τυγχάνων, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ πολλῶν ἐνδείξεων, μοναχὸς ἐν τῇ κρυπτῇ. Ἀπὸ πολλοῦ δὲ ἀποφεύγων τὸν κόσμον καὶ ὄνειρευόμενος ὅτι θὰ εὕρισκε σχετικὴν ἡσυχίαν ἐν τῇ Γηροκομίᾳ, εἰσῆλθεν οἰκισθελῶς ἀφοῦ ἐκκληροδότησεν εἰς αὐτὸ πᾶσαν τὴν περιουσίαν του ἐπὶ τῇ ὄρῃ, ἵνα μέχρι θανάτου διαμένῃ ἐντὸς αὐτοῦ αὐτὸς τε καὶ ἢ καταλειπομένη ἤδη ἔρημος ἀδελφῇ αὐτοῦ, ἢ ἀνταξία τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς κατὰ τὴν εὐσέβειαν κ. Ἀθηναῖ χήρα Ν. Παπαϊωάννου, τοῦ ἀειμνήστου ἱεροψάλτου. Χριστιανὸς καθ' ὅλην τῆς λέξεως σημασίαν καὶ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Κυρίου πιστὸς ὁπαδὸς, διήρχετο τὸν βίον αὐτοῦ ἐν διηνεκῇ προσευχῇ καὶ δεήσει, μετὰ παραδειγματικῆς ὑπομονῆς καὶ καρτερίας ὑφιστάμενος τὰς παντοειδεῖς στερήσεις καὶ τὴν ἀνεξήγητον ἀμέλειαν τῆς οὕτως ἢ ἄλλως δαικούσης τὸ κατάστημα τοῦτο—ἐκ κυριῶν ἐφφρείας. Δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ βαρύνωμεν τὴν ψυχὴν τοῦ ἐκλιπόντος χρηστοῦ καὶ ἐναρέτου **Φωκίωνος Βάμβα**, ὅστις κατὰ τὰς πρὸς αὐτὸν ἡμετέρας ἐπισκέψεις ἐξωμολογεῖτο μὲν περὶ τῆς παναθλίας καταστάσεως τοῦ Γηροκομίου καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν καὶ τοὺς λοιποὺς γέροντας δεικνυμένης ἀστοργίας, ἐξώρκιζεν ὅμως ἡμᾶς, ἵνα οὐδενὶ οὐδὲν εἰπωμεν, ἐκ φόβου, μὴ ἐξ ἀφορηῆς αὐτοῦ πάθωσιν ἄλλοι ἐκ τῶν γηροκομουμένων. Ἀλλ' ἡμεῖς, ἀναπαυθέντος ἤδη αὐτοῦ, καθήκον ἱερὸν ἡμῶν θεωροῦμεν, ἵνα ἐν ὄνοματι τῆς λεγομένης φιλανθρωπίας!! βροντοφωνήσωμεν, ὅτι ὁ ὑπερεννῆγκοντοῦτος **Φωκίων Βάμβας**, ὑποφέρων μόνον ἐκ κήλης, ἀπέθανεν ἐξ **ἀστροφίας**, διότι ἢ λεπτὴ αὐτοῦ κράσις δὲν τῷ ἐπέτρεπε νὰ τρώγῃ τὴν ὑπὸ τοῦ καταστήματος παρεχομένην ἐλεεινὴν καὶ πᾶν ἄλλο ἢ ἀνθρωπίνην τροφήν.

Ἐπιφυλαττόμενοι—ὡς εἶπομεν—ἵνα ἐν τῇ ἐπομένῃ ἡμῶν φύλλῳ δημοσιεύσωμεν πλήρη βιογραφίαν αὐτοῦ, εὐχόμεθα τῷ ἐν γῆρατι πλοῖνι μεταστάντι πρὸς Κύριον **Φωκίον Βάμβα** ψυχῆς ἀνάπαυσιν καὶ μνήμην αἰώνιαν.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Τὸ Ἑλληνικὸν Ὄρειον θὰ δώσῃ ἐφέτος πέντε εἰδικὰ συμφωνικὰ συναυλίας τῆς ὀρχήστρας του εἰς τὸ Δημοτικὸν Θέατρον καὶ πέντε εἰδικὰ συναυλίας μουσικῆς δωματίου εἰς τὴν οἴκουσάν του.

— Τὴν ὀρχήστραν θὰ διευθύνῃ ὁ κ. Μ. Καλομοίρης, εἰσηγητικὰς δὲ διαλέξεις θὰ κάμωσιν ἡ κ. Αὔρα Θεοδοροπούλου, ὁ κ. Δ. Λαυράγκας, ὁ κ. Κ. Ψάχος καὶ ὁ κ. Μ. Καλομοίρης.

— Κατὰ τὴν πέμπτην συναυλίαν μουσικῆς δωματίου θὰ ἐκτελεσθῶσι δημῶδη ᾠματα καὶ συνθέσεις ἐπ' αὐτῶν, συμπράττοντος καὶ εἰσηγουμένου τοῦ ἡμετέρου διευθυντοῦ κ. Κ. Ψάχου.

— Εἰδικὸν πρόγραμμα καθορίζει πῖσας τὰς λεπτομερείας τῶν συναυλιῶν τούτων, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ζητήσωσιν οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὄρειου, ὁδὸς Φειδίου 3.

* Παρέμεινεν ἐπ' ἀρετὸν ἐνταῦθα ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Διευθυντής, καὶ Πρωτοψάλτης τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας κ. Κλεόβουλος Ἀρτεμίδης.

— Ὁ κ. Ἀρτεμίδης ἀφίκετο χάριν ἐκπαιδευτικῶν σκοπῶν καὶ ἰδίως πρὸς ἐκδόσιν μουσικοῦ τοῦ ἔργου.

— Τοῦτο περιλαμβάνει ᾠματα πατριωτικά, δημῶδη, ὀρχηρικά, χορικά καὶ κομμοὺς ἐκ τοῦ ἀρχαίου καὶ νεωτέρου θεάτρον, ἅπαντα ὑπὸ τοῦ ἰδίου μελοποιηθέντα πρὸς χρῆσιν τοῦ Σχολείου, τῆς Οἰκογενείας καὶ τοῦ Στρατιώτου.

— Το νῆον ἔργον τοῦ κ. Ἀρτεμίδου, ἐφάμιλλον τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἄλλοτε ἐκδοθείσης «Ὀρφικῆς Λύρας», θὰ ἴηται πολυτίμον ἐφόδιον διὰ τοὺς διδασκάλους, τοὺς εὐθυμοῦντας τὴν προαγωγὴν τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς.

— Διότι πάντα τὰ ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ ᾠματα εἶναι γενεαμιμένα ἐπὶ μελωδιῶν, κλιμάκων καὶ ρυθμῶν Ἑλληνικῶν.

— Ἡ μακρὰ τοῦ κ. Ἀρτεμίδου προσήλωσις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν παιδαγωγικὴν μουσικὴν, ὑπὲρ ἧς εἰργάσθη ἀκαμάτως ἐν Κύπρῳ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ, ἐγγύεται τὴν διὰ τοῦ νέου ἔργου του διδασκαλίαν καὶ διὰ διδασκίαν παιδαγωγικῆς μουσικῆς ἐπὶ βάσεως καθαρῶς Ἑλληνικῆς.

* Ὁ κ. Κ. Ψάχος κατ' ἐντολὴν τοῦ ἐν Πειραιεὶ Γορτυνιακοῦ Συνδέσμου περιεβλῶν πρὸς πενταετίας τὴν Γορτυνίαν συνέλεξεν ὑπερκατὸν δημῶδη ᾠματα.

— Τα ᾠματα ταῦτα ἐκδίδονται ὁσονοῦπα, διαπύνας τοῦ ἐν λόγῳ Συνδέσμου διὰ Βυζαντινῆς καὶ Εὐρωπαϊκῆς παρασημαντικῆς καὶ μετὰ παρατηρήσεων τεχνικῶν καὶ σημειώσεων ἱστορικῶν καὶ ἄλλων.

— Το ἔργον τοῦτο, οὐκ εἶναι θὰ προταχθῇ μακρὸς πρόλογος περὶ τοῦ δημῶδου ᾠματος ἐν γενεῇ ἀπὸ τῶν ἀρχαίων μέχρι τῶν νέων χρόνων, ἐπὶ βάσεων ὡς νέων σ' γγραφόμενον καὶ πολυτελῶς ἐκδιδόμενον θὰ καταστῇ ἐν ἐκ τῶν ἀθανάτων τῆς δημῶδου Ἑλληνικῆς μουσικῆς μνημείον.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΟΔΟΠΟΡΟῦ

Ὁ ἐξ Ἀμερικῆς ἀφικθεὶς ἀρχιμανδρίτης κ. Χαρίτων Παναγόπουλος, ὁ ἐκδότης τῆς Ὀρθοσκυτικῆς Ἠχοῦς, τοῦ μόνου τούτου ἐν Ἀμερικῇ ὀρθοσκυτικῶν περιοδικῶν καὶ ἄλλων περιοδουδάστων βιβλίων, ἐδημοσίευσεν «Ὀδοιπορικὸν φυλλάδιον», ἐν τῷ ὁποίῳ γράφει ἐντυπώσεις, ὡς ἀπεκόμισεν ἐκ τοῦ ἐν Ἀμερικῇ βίου καὶ ἐκ τοῦ μέχρι Πατρῶν ταξιδίου του. Ἐκ τοῦ ὀδοιπορικοῦ τούτου ἀναδημοσιεύομεν ὅσα ἐν σελ. 31—32 γράφει ὁ λόγιος Ἀρχιμανδρίτης περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως καὶ τῆς μουσικῆς τοῦ ἐν Λονδίῳ Ἑλληνικοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας, ἰδίως δὲ περὶ τοῦ μουσικοῦ χοροῦ, τὰ ὁποῖα προκαλοῦσι τὸν οἶκτον παντὸς Ἑλλήνος ὀρθοδόξου.

«Ἦτο τότε—λέγει ὁ Πανοσιολογιώτατος— ἡ μεγάλη ἐορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς. Παρίστατο κατὰ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Κύριλλος Βασιλείου, χωρὶς νὰ εἶνε Ἱερούργος. Ἱερούργοι ἦσαν οἱ δύο ἐκεῖ Ἀρχιμανδρίται· ἦτοι ὁ Ἀρχ. κ. Παγώνης καὶ ὁ Ἀρχ. κ. Γλαρίων Βαρζέκας.

Ἄλλ' ὅμως ἡ ἐν τῷ Ναφ τάξις, ὡς καὶ ἄλλῃ ἡ τελεθεῖσα Ἱεουργία, οὐδεμίαν ἢ πολὺ σμικρὰν ἐντύπωσιν προὔξεν ἔμμε.

Πρῶτον μὲν, διότι οἱ ἱεροὶ ὕμνοι, ἀπὸ τῶν Καταβασίων μέχρι τοῦ τέλους τῆς Δοξολογίας, ἀνεγνώσθησαν ἀντὶ νὰ ψαλῶσιν, ἐνφ' ἡμετέροις, ὅτι οἱ ἱεροὶ ὕμνοι ἐμελοποιήθησαν παρὰ τῶν Ἁγίων Πατέρων νὰ ψάλλωνται ἐπ' ἐκκλησίας, καθ' ἕσπον διὰ τῆς ἀπλῆς ἀναγνώσεως, δὲν παρουσιάζεται τὸ ἰδεῶδες, τὸ συγκινητικὸν ἐν τῇ Ἱερᾷ προσευχῇ. Οἱ αἰώ-

νες ἐκεῖνοι, κατὰ τοῦς ἐποίους ἐμελοποιήθησαν οἱ ἱεροὶ ὕμνοι, εἶνε οἱ χρυσαὶ αἰῶνες τῆς χριστιανικῆς λυρικῆς ποιήσεως· ἐπομένως πρέπει οὗτοι μὲ ἄλλην τὴν κατάνυξιν νὰ ψάλλωνται παρὰ τῶν εὐλαθῶν πιστῶν. Ἀναγινώσκονται δὲ μόνον τὰ κείμενα τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ οὐχὶ οἱ μελοποιημένοι ἱεροὶ ὕμνοι.

Δεύτερον δέ, διότι ἡ παράστασις καὶ τῶν δύο ἐκεῖ ἐφημερίων Ἱερέων δὲν παρουσιάζεν ἐκείνην τὴν μεγαλοπρέπειαν, ἡ ὁποία ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν Μεγάλῃν ἐορτῇ τῆς Πεντηκοστῆς, ὅτε ἔπρεπε νὰ παρακληθῇ ὁ παριστάμενος ἐκεῖ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν Λειτουργίαν καὶ νὰ δώσῃ οὕτω τὸ πρέπον κλέος εἰς ἄλλῃ τὴν Ἱερὰν ἐκείνην τελετῇ.

Ἄλλ' ἐκεῖνο, τὸ ἐποῖον προὔξεν ἔμμε εἰς ἐμὲ μεγίστην ἐντύπωσιν δὲν εἶνε μόνον ἡ ἀπλῆ ἀνάγνωσις τῶν ἱερῶν ὕμνων, ἀλλὰ καὶ ἄλλο ἐλλεινότερον, ἰδοὺ αὐτό.

Μόλις ἤρχισεν ἡ Λειτουργία προεξάρχοντος τοῦ Ἀρχιμανδρίτου κ. Παγώνη, ἀμέσως ἀναφάνεται τοποθετημένος εἰς τὸν γυναικωτῆν, ἡ πλησίον αὐτοῦ, ὁ ἐκκλησιαστικὸς χορὸς.

Ἄλλὰ τί χορὸς; Ἐχουσι προσλάβει, ἔλως ἀτόπως, οἱ ἐκεῖ ἀρμόδιοι γυναικῆς τε καὶ ἀνδρας καὶ δι' αὐτῶν ἔχουσι σχηματίσει ἐκκλησιαστικὸν χορὸν, ἵνα ψάλλῃ τὸς ἱεροὺς ἐκεῖ ὕμνους. Καὶ δὲν ἀρκεῖ τοῦτο, ἀλλ' οἱ πλεῖστοι, ἐκ τῶν τοῦ χοροῦ ἐκεῖνου δὲν εἶνε Ἑλληνες· ἐπομένως δὲν πρεσβεύουσι τὸ ὀρθόδοξον χριστιανικὸν δόγμα—δυνατὸν νὰ εἶνε καὶ Ἑβραῖοι!—Ἄλλὰ τὸ χειρίστον τῆς καταστάσεως ἐκεῖνης ἦτο, ὅτι ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ ἐκεῖνῳ χορῷ ὑπῆρχε μία γυνή, ἡ ὁποία, ἐπειδὴ ἐνόμιζεν, ὅτι εὐρίσκειτο εἰς ἄσμενον θεάτρον, διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖ κάμνει τὴν ἰδίαν ἐμφάνισιν τῆς παρουσιάζεται λοιπὸν ὡς μαινομένη, τρόπον τινά, ὀρχηστρίς εἰς τὸ ἀκρατήριον· εἰς τοὺς ἐκεῖ ἐκκλησιαζομένους πιστοὺς.

Ὡ φρίκη! ὦ φρίκη! εἶπον τότε, πῶς κατήντησαν οἱ ἱεροὶ τόποι! Ἄς νομοθετῶσιν οἱ Ἁγιοὶ Πατέρες, ὅτι οἱ ψάλλοντες ἐπ' ἐκκλησίας δέον νὰ ἔχωσι τὸ αὐτὸ δόγμα, καὶ ὅτι πρέπει νὰ ψάλλωσιν εὐπρεπῶς καὶ μετ' εὐλαθείας, καὶ ὅτι αἱ ἄτακτοι φωναὶ καὶ οἱ θηλυμανεῖς φθόγγοι ἀπαγορεύονται, οἱ ἐκεῖ ὅμως ἀρμόδιοι δὲν τὰ ἀκούουσιν.

ΕΚΛΟΓΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ

Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Συμβούλιον τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν ὑπέβαλε πρὸς τὸν Πανιερώτατον Μητροπολίτην Ἀθηνῶν ὑπόμνημα, καθορίζον νομικῶς τὴν διανομένην περίοδον τῶν Ἐκκλ. Συμβουλιῶν. Ἰδὲ ὑπόμνημα τοῦτο ἀναλῶν λεπτομερῶς τὰ σχετικά ἄρθρα τοῦ περὶ ἐνοριῶν νόμου κατὰ τὰ ὁποῖα «ἡ διάρκεια τῆς ὑπηρεσίας τῶν ἐπιτρόπων εἶναι τριετής» (ἄρθρ. 6) καὶ ὅτι «ἡ ὑπηρεσία τῶν ἐπιτρόπων ἀρχεται τὴν πρώτην Ὀκτωβρίου» (ἄρθρ. 34) ἀποδεικνύει, ὅτι κατ' ἐσφαλμένους ὑπολογισμοὺς ἡ Μητροπολις Ἀθηνῶν, ἐπειγομένη νὰ προκηρῦξῃ νέας ἐκλογάς, παρείδεν, ὅτι τὸ ἔτος, καθ' ὃ ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν ὁ περὶ ἐνοριῶν νόμος εἶναι τὸ 1910, οὐχὶ δὲ ὡς ὑπὸ ἀρχαίων Ἐπισκόπων ἐξεληφθῆ τὸ 1912, καθ' ὃ ἐξεδόθη τὸ Βασιλικὸν Διάταγμα τῆς 16ης Ἀπριλίου.

Τὸ ὑπόμνημα τοῦτο, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ Μητροπολις Ἀθηνῶν οὐδεμίαν ἔδωκε

προσοχὴν, θὰ δημοσιεύσωμεν εἰς τὸ ἐπόμενον φύλλον μετὰ τῆς γνωμοδοτήσεως τοῦ διαπρεποῦς νομομαθοῦς τέως δ' Εἰσαγγελέως τοῦ Ἀρειοῦ Πάγου κ. Μαυθαίου Χατζάκου, ὅστις ἀποφαίνεται ὅτι «κατ' οὐδένα λόγον εἶναι δεκτόν, ὅτι ἐκπνέει ἡ λειτουργία τῶν ὑπαρχόντων τακτικῶν (συμβούλων) πρὸ τῆς λήξεως τοῦ τεταγμένου χρόνου ὥστε νὰ ἐπιβάλληται ἀπὸ τοῦδε ἡ ἐνέργεια ἐκλογῶν πρὸς ἀνάδειξιν καὶ τοιούτων, ἦτοι τακτικῶν μελῶν».

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Λειτουργικαὶ μελωδίαὶ Συριακαὶ καὶ Χαλδαϊκαὶ ἐκδίδονται προσεχῶς, συνεργασία τριῶν βενεδικτίνων πατέρων, τῶν ἐπιστολῶν. Jeannin, Puyade καὶ Lassalle, ἀποτελοῦσαι βιβλίον τρίτομον εἰς Δ' σχῆμα, σελίδων 300—400. Χίλια πεντακκῶσι σχεδὸν μελωδίαὶ περιέχονται ἐν τῇ λαμπρᾷ καὶ πρωτοφανεῖ συλλογῇ ταύτῃ, ἧτις εἶναι πλήρης. Οἱ τὴν Ἱερὰν μουσικὴν τῆς Ἀνατολῆς ἐρευνῶντες θὰ εὐρωσι τρυφὴν καὶ τροφὴν πνευματικὴν εἰς τὸν ἐντυπον τοῦτον θησαυρὸν, εὖ ἡ εἰσαγωγή κατὰ βῆθος ἐξετάζει ζητήματα τῆς ἀνατολικῆς μουσικῆς ἐνδιαφέροντα, ἐξ ὧν προέχει τὸ περὶ Ὀκταήχου, τὸ περὶ ρυθμοῦ ἀνατολικοῦ καὶ γρηγοριανοῦ κλπ. πάντα συντείνοντα πρὸς διαφύπτιν λειτουργικῶν καὶ μουσικῶν ζητημάτων, ἡ καὶ πρὸς ἐπίλυσιν αὐτῶν χειραγωγούντα τοὺς φιλοτίμους, ἔχοντας. Ἀντίτιμον ἐκάστου τόμου 50 φράγκα. Συνιστῶμεν τὴν πρόσκτησιν τοῦ ἔργου εἰς πάσας τὰς δημοσίας παρ' ἡμῖν βιβλιοθήκας καὶ πάντα φιλομαθῆ.

Ἡ «Νέα ΦόρμιγΞ» πωλεῖται εἰς τὸ μουσικὸν Κατάστημα Σ. Μπρισιμιτζάκη, ὁδὸς Πειραιῶς ἀριθ. 13, καὶ εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον Γ. Βασιλείου, ὁδὸς Σταδίου ἀριθ. 42.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ὌΡΕΙΟΝ

ΦΕΙΔΙΟΥ 3

ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ: Μανώλης Καλομοίρης, Νίνα Φωκᾶ, Τόνου Σουλτσε, Αὔρα Θεοδοροπούλου, Κούλα Παπαδιαμαντοπούλου, Ἡδὴ Πανᾶ, Λέλα Λέλη, Θεσεὺς Πίνδιος, Χ. Καλομοίρη, Ἐβελ Μίχα, Εὐτύχιος Βυνασέρας, Εἰρήνη Σκέπερς, Λουκία Ἰωάννου, Θ. Δρακοπούλου, Γ. Κωνσταντινίδης, Γ. Serrao.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ: Ἄλφρ. Πρεστρώ, Μ. Βλαστάρη, Γ. Καστριώτου, Κ. Σταματόπουλος, Εὐτ. Τσιλιμύγκρα, Μ. Παπαγιαννοπούλου, Ἴρ. Χέλη, Σ. Παπασωτηρίου, Γ. Λομπιάγκο, Τζ. Μαρκέττου, Καλ. Κοκκίνου, Μ. Καζαντζῆ, Α. Ἀλμπέρτης, Σ. Μάγγος, Ι. Φραγκόπουλος, Σ. Ξηρέλλης, Α. Κωνσταντίνου, Χ. Κυριαζῆς, Σ. Κινοπούλου, Α. Γιαννόπουλος, Τ. Παράσχου Χέλη, Δελ. Στεκούλη, Λουκ. Κονδύλη, Κ. Κουμουτσοπούλου, Ἐλ. Σταθακοπούλου, Α. Χάλλης, Σ. Λάζαρος, Μ. Βασιλᾶς κτλ.

ΕΙΔΙΚΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ.—Καθηγηταί: Αὔρα Θεοδοροπούλου, Ἄθαν. Ἀργυρόπουλος, Α. Στεκούλη.

ΔΙΔΑΚΤΡΑ. Καθηγητῶν 40 καὶ 45 δρ. μηνιαίως, διδασκάλων 27, 30, 35 δρ. καὶ προκαταρτικῆς 25 δρ. μηνιαίως.

Διὰ πᾶσαν περαιτέρω πληροφορίαν ἀπευθυντέον εἰς τὰ Γραφεῖα τοῦ Ὄρειου, Φειδίου 3, διὰ δὲ τὸ Παράρτημα Πειραιῶς, ὁδὸς Καραϊσκού 159 εἰς Πειραιᾶ.

Τύποις: Περιοδικῶ «ΣΦΑΙΡΑ» Ζήνωνος 2